

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 6 (1679)

П'ятниця, 10 лютого 2012 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ЗВІЗДИ РІЗДВЯНІ СЯЮТЬ У СОСНІВЦІ

ЧИ ПРОЙДЕ НАСТУПНИЙ ФЕСТИВАЛЬ КОЛЯДОК І ЩЕДРІВОК У КРИМУ, ЗАЛЕЖИТЬ ТІЛЬКИ ВІД НАС!

Наприкінці січня в Галичині, у маленькому шахтарському містечку Соснівці, де також знають, читають і люблять «Кримську світлицю», пройшов 5-й фестиваль колядок і щедрівок «Різдвяна зірка», в якому взяли участь церковні колективи Червоноградського деканату Сокальсько-Жовківської єпархії.

Соснівка завершила цикл різдвяних святкувань прекрасним фестивалем, яким задала мажорний тон громаді на цілий рік. Прославляючи Різдво Христа Спасителя у колядках,

щедрівках і віншуваннях, учасники фестивалю подарували слухачам-соснівчанам незабутні хвилини причетності до дива народження Сина Бога.

(Продовження на 14-й стор.)

На фото: унизу — учасник фестивалю хор церкви Святих Верховних Апостолів Петра і Павла (м. Соснівка); праворуч — учасник Різдвяної ходи у Сімферополі, яку вперше цього року організували і провели в Криму учні сімферопольської Української гімназії

РЕФОРМА
І ПРОФОРМА

КУДИ
ПРЯМУЄ
ВИЩА
ТЕХНІЧНА
ОСВІТА?

стор. 4

ШЕВЧЕНКІАНА

КИЇВСЬКИЙ
ФОТОГРАФ
ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА

стор. 6

РИМА
З КРИМУ

«ТЕМРЯВУ
ШАБЛЮКОЮ
НЕ ЗДОЛАЄШ...»

стор. 10

ЗНОВУ ПРО МОВУ...

Заступник Голови Верховної Ради України Микола Томенко заявляє про неприпустимість зневажливого ставлення посадовців до державної мови. Як повідомили УНІАН у прес-службі віце-спікера, таким чином М. Томенко прокоментував висловлювання голови Верховної Ради Криму Володимира Константинова (на фото) про його роздрату-

вання тим, що зараз міністри частіше спілкуються та листуються українською мовою.

«Подібні висловлювання є не просто недоречними, а й некоректними та зневажливими відносно Української держави та Конституції України», — сказав М. Томенко.

На його думку, такий посадовець повинен «або поважати Україну та Конституцію, або повертатися у бізнес, де нема вимог до знання державної мови».

При цьому віце-спікер наголосив, що посада голови Верховної Ради АРК безперечно вимагає знання державної мови. «Згідно зі статтею 10 Конституції України, державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України», — нагадав він.

(Закінчення на 2-й стор.)

«ЙОГО ШАНУЄ УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ!»

Заслужений журналіст України, кандидат історичних наук, доцент, лауреат багатьох загальнонаціональних та регіональних конкурсів журналістської майстерності Іван Левченко є помітною зіркою на севастопольському українському небі. З 1 липня 1997 року до 18 жовтня 2004 року він працював генеральним директором Севастопольської регіональної державної телерадіокомпанії і впродовж 2000-2004 років був автором щотижневої культурологічної радіопрограми «Струни серця», котра знайомила севастопольського слухача з творчістю класиків та сучасних представників української літератури.

Телефільм про відзначення 50-річного ювілею в Севастопольському художньому музеї ім. Крошицького, яке відбулося в колі міської інте-

лігенції і з виконанням пісень на його слова та на його музику, є одним із краших відеоматеріалів культурної тематики.

У 2003 році світ побачила перша книга поезій Івана Левченка. З того часу нинішній ювіляр щороку друкує по збірці віршів, його творчість вивчають учні та студенти у курсі «Література рідного краю».

Членом Національної спілки письменників України Іван Васильович Левченко став у 2005 році. З його багатогранною діяльністю читачі можуть ознайомитись на сайтах «Світлиця Івана Левченка» <http://ivanlevchenko.ukrlife.org/> та «Українське життя в Севастополі» <http://ukrlife.org/>. Там також можна почути вірші у виконанні автора.

Вже більше року прихильники його творчості почина-

ють ранок з читання нових віршів у мережі «Facebook», вдячність за заряд позитивної енергетики — у численних відгуках. Добре, що він є в Україні, а Україна є в ньому! Найкращі побажання Вам, Іване Васильовичу, із сонячного Севастополя! Глибин-

них прозрінь у творчості і житті, щастя, кохання, здоров'я і Божої благодаті!

Микола
ВЛАДЗИМІРСЬКИЙ

(Слово про поета-ювіляра та добірку віршів Івана Левченка читайте на 8-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Друкарня:
ТОВ «Мега-Поліграф»
вул. Марка Вовчка, 12/14
Київ, 04073

Видавець - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДК у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

Передплатна кампанія на видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», в т. ч. і на тижневик «Кримська світлиця», здійснюється за наступними реквізитами: вул. Васильківська, 1, м. Київ, 03040, 2 поверх, 6 корпус. Відповідальна особа за передплату — Іван Порхун.
Тел./факс (044) 498-23-64.

ПАТРІАРХ ФІЛАРЕТ ВВАЖАЄ, ЩО СИР, ЦІНА НА ГАЗ І «ПРИВАТИЗАЦІЯ» ЛАВРИ - ПОДІЇ ОДНОГО РЯДУ

Патріарх Київський і всієї Русі-України Філарет від імені Української православної церкви Київського патріархату закликає Президента України Віктора Януковича вжити всіх заходів щодо парламенту ухвалення законопроекту про передачу у власність Російській православної церкви Києво-Печерської Лаври, Почаївської Лаври та Богоявленського монастиря в Кременці. Текст листа Філарета розміщений на офіційному веб-сайті Української православної церкви Київського патріархату.

Філарет просить В. Януковича як гаранта конституційних прав вжити всіх передбачених законодавством заходів для того, щоб не допустити ухвалення і введення в дію «провокаційного» законопроекту № 9690 «Про внесення змін до деяких законів України (щодо передачі об'єктів культурної спадщини релігійним організаціям)», який був внесений 11 січня 2012 р. на розгляд Верховної Ради України. За словами патріарха, зазначений законопроект — «чергова провокаційна законодавча ініціатива, реалізація якої може серйозно погіршити міжконфесійні відносини в Україні, загострити суспільне протистояння».

«За красивою назвою законопроекту фактично ховається намір дозволити приватизацію Московським патріархатом українських національних святинь — Києво-Печерської Лаври, Почаївської Лаври, Богоявленського монастиря в Кременці. Більше того, додатком до законопроекту передбачається передача у власність Московського патріархату комплексу Феодосі-

ївського монастиря (охоронний № 7, вул. Січневого повстання, 32) — того комплексу, який 20 років на законних підставах перебуває у користуванні Київського патріархату, і де діє чоловічий монастир», — наголошує Філарет.

За його словами, як відомо, УПЦ Московського патріархату є структурною частиною Російської православної церкви, тому немає жодної юридичної гарантії того, що українські святині, формально передані у власність монастирям УПЦ МП, по суті не стануть власністю безпосередньо російської структури — Московської патріархії.

«На численних прикладах — від ціни на газ до боротьби проти українського сиру — ми добре бачимо, яку недружню політику веде нинішнє російське керівництво проти України. Переконаний: бажання Кремля отримати контроль над українською газотранспортною системою, затяті у кабальний Митний союз та ініціативи «приватизації» на користь Московського патріархату українських святинь — події з одного ряду», — зазначає Філарет.

При цьому він зауважує, що частина комплексу Києво-Печерської Лаври, Почаївська Лавра і Богоявленський монастир у м. Кременець давно передані у користування відповідним монастирям УПЦ, що цілком дозволяє їм повноцінно проводити свою статутну діяльність, але також і зберігає за державою контроль за станом визначених пам'яток духовної та матеріальної культури світового значення. На переконання патріарха Київ-

ського і всієї Русі-України, цей порядок є оптимальним з точки зору балансу інтересів держави і відповідних релігійних громад, а тому має зберігатися і надалі.

«Слід наголосити також, що все церковне нерухоме майно було за правління російської імператриці Катерини II відібране у власність держави. І юридично Православна Церква у межах Російської імперії була лише розпорядником, а не власником майна, тим більше, що й сама вона юридично була державною структурою. Це створює додаткові проблеми у питаннях реституції», — вказує Філарет у листі до В. Януковича.

Предстоятель УПЦ КП зазначає, що автори законопроекту в його мотивувальній частині посилаються на європейські рекомендації щодо реституції церковного майна. Водночас, на думку Філарета, «посилання на ці рекомендації є безпідставними, адже їхній законопроект спрямований не на комплексне вирішення питання реституції, а на передачу духовних святинь українського народу конкретним громадам лише однієї церкви».

«Особливе ж обурення викликає намагання авторів законопроекту тихцем відібрати у Київського патріархату на користь Московського патріархату комплекс Феодосіївського монастиря в Києві! Невже народні депутати України не розуміють, яке релігійне протистояння вони провокують лише самими намірами вчинити подібне беззаконня?» — наголошує патріарх, підкреслюючи, що міжконфесійний мир легко порушити, але важко відновити.

Філарет висловив упевненість, що українські святині мають залишатися власністю українського народу.

Аналогічні за змістом листи предстоятель УПЦ Київського патріархату також надіслав на адресу Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України.

ЗНОВУ ПРО МОВУ...

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Микола Томенко підкреслив, що «принцип державності мови поширюється на політичних діячів і державних службовців, які працюють на всій території України». Віце-спікер додав, що у статті 134 Конституції Автономної Республіки Крим визначена «невід'ємною складовою частиною України і в межах повноважень, визначених Конституцією України, вирішує питання, віднесені до її відання».

Віце-спікер переконаний, що такі заяви свідчать про відсутність етики не лише високопосадовця, а й етики громадянина України. «Я сподіваюся, що спікер Парламенту Криму не має подвійного громадянства і є громадянином України. Тому із міркувань етики громадянина України мусив би поважати і шанувати державну мову держави, в якій він є одним з її високопосадовців», — наголосив М. Томенко.

Як повідомляв УНІАН, Верховна Рада Криму створила робочу групу з моніторингу функціонування російської мови та інших національних мов Автономної республіки у сферах освіти, культури, фармакології, в нотаріаті, судочинстві, в діяльності правоохоронних органів, торгівлі, рекламі і телерадіомовленні.

Йдеться про дотримання статті 10 Конституції України і статей 10-14 Конституції Криму.

«(Дратує) те, що багато міністрів починають звертатися до нас українською мовою... Знову пішло листування (українською), знову починаємо відкатуватися назад», — сказав спікер Кримського парламенту Володимир Константинов журналістам 7 лютого, після засідання Президії ВР Криму, де була створена робоча група.

Він повідомив також, що Парламент Криму готує звернення про ухвалення закону про мови, яке планується розглянути на найближчому пленарному засіданні в лютому.

«Поки кіно в Сімферополі ми не дивитимемося російською мовою, нічого доброго не буде», — сказав В. Константинов.

Лідер партії «За Україну!» В'ячеслав Кириленко вимагає від центральної влади надати належну оцінку українофобським висловлюванням голови Верховної Ради Криму Володимира Константинова про його роздратування тим, що зараз міністри частіше спілкуються та листуються українською мовою.

«Фактично, керівник Кримського парламенту прямо заявив, що ігнорує Конституцію України, а значить, і гаранта Основного Закону — Президента України. На цьому тлі заяви Януковича про відновлення вертикалі влади в країні виглядають сумнівні», — сказав В. Кириленко.

Лідер партії «За Україну!» зазначив, що відповідно до статті 135 Конституції України діяльність Кримського парламенту не може суперечити Конституції України, тому відверто українофобські та неконституційні висловлювання кримського спікера повинні дістати належну оцінку з боку центральної влади та українського суспільства.

ВІЙСЬКОВИЙ КОМІСАР ЗАКЛИКАВ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Нещодавно представники кримських регіональних мас-медіа мали можливість ознайомитися із ходом проведення приписної кампанії, що триває в усіх районних військкоматах Автономної Республіки Крим.

На базі Сімферопольського районного військкомату, який очолює полковник Володимир Поляков, журналісти наочно побачили рівень організації заходу, поспілкувалися із допризовниками та медичними фахівцями, а в ході брифінгу почули відповіді посадовців Кримського республіканського та Сімферопольського районного військкоматів з питань проведення приписної кампанії.

За словами виконуючого обов'язку військового комісара Автономної Республіки Крим полковника Олександра Істратова, протягом січня-березня 2012 року в автономії пла-

нується взяти на військовий облік майже 10,5 тисяч сімнадцятирічних юнаків. За цей період громадяни, які підлягають приписці, пройдуть поглиблений медичний огляд, в ході якого хірурги, терапевти, невропатологи, психіатри, окулісти, отоларингологи та стоматологи перевірять на наявність захворювань та за необхідністю направлять допризовників на лікування у медичні заклади.

Приписка громадян до призовних дільниць — це комплекс заходів, що проводиться з метою прийняття юнаків на військовий облік, визначення наявності призовних ресурсів, ступеня придатності до військової служби, визначення освітнього рівня, отриманої спеціальності, рівня фізичної підготовки, вивчення особистих якостей юна-

ків, — наголосив виконуючий обов'язку військового комісара Автономної Республіки Крим.

Під час спілкування з мас-медіа полковник Олександр Істратов не лише відповів на численні запитання журналістів, а й звернувся до мешканців автономії із запрошенням до спільної діяльності, спрямованої на сприяння в дотриманні вимог законодавства України.

— Наше завдання полягає в проведенні усіх заходів приписної кампанії відповідно до вимог Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» та інших законодавчих актів держави, — сказав він, додавши, що від відповідального ставлення допризовників та їхніх батьків залежать результати кампанії.

Владислав СЕЛЕЗНЬОВ, підполковник

Фото Олексія Мазепи

ДВА ПОГЛЯДИ НА ОДНУ ПРОБЛЕМУ

2 лютого в Севастопольському медіа-центрі «ІРС Севастополь» пройшла прес-конференція з приводу так званих «поборів» у школах та дитячих закладах міста. Дві громадські організації «Севастопольські мами» та «Громадянська позиція» намагалися привернути увагу ЗМІ до проблеми, про яку всі давно знають, але замовчують.

Голова ГО «Громадянська позиція» Микола Рибаків відзначив, що ця прес-конференція започатковує реалізацію міського громадського проекту «Платно-безплатна освіта», метою якого є боротьба з неконтрольним збором грошей у школах та дитсадках.

Голова ГО «Севастопольські мами» Олена Прокіна виступила із заявою про численні скарги батьків, які звертаються до ГО, але бояться виступити публічно.

Небайдужим до проблем своїх виборців виявився депутат міськради Роман Кияшко. Скривджених батьків на прес-конференції представляла Діана Данилова. Її діти навчаються у севастопольській загальноосвітній школі № 60, й вона бореться за їхнє право на гарантовану Конституцією України безкоштовну освіту.

На адресу управління освіти і науки міста прозвучало звинувачення у небажаних слухати й чути батьківські вимоги. Олена Прокіна повідомила, що ГО «Севастопольські мами» звернулася до міської прокуратури з відповідним запитом та має намір провести загальноміське анкетування: скільки реально коштує сьогодні перебування дітей у школах чи дошкільних закладах. В анкетуванні візьмуть участь 3000 городян.

Депутат міськради Роман Кияшко, спираючись на свій батьківський досвід, визнав аморальним тиск на батьків з боку адміністрації шкіл міста, але був єдиним з усього депутатського корпусу, хто підтримав акцію вищезазначених громадських організацій та погодився взяти участь у прес-конференції. На його думку, корупційна вертикаль не обмежується стінами навчальних закладів, а веде до кабінетів вищого ешелону міської влади. Він також відзначив байдужість депутатського корпусу міста до цієї проблеми.

Діана Данилова, яка представляла батьківську громадськість, повідомила, що подала заяву від себе та ще декількох батьків до відділу з боротьби із економічною злочинністю Управління МВС України у м. Севастополі й закликала інших батьків перестати боятися й допомогти органам правосуддя приборкати всі корупційні схеми з освітніх закладів міста.

Олена Прокіна та Микола Рибаків запевнили, що громадські організації «Севастопольські мами» та «Громадянська позиція» займуться створенням у школах опікунських рад, які контролюватимуть надходження та видатки позабюджетних коштів, що на добровільних засадах надходять до шкіл.

Прокоментувати звинувачення у свій бік в управлінні освіти і науки міста відмовилася. Посадова особа сказала просто: «Не хочу об этом говорить». Згодом, правда, пояснила, що начальник управління готує офіційну відповідь й має намір оприлюднити її у ЗМІ.

Проте, що б там не містила офіційна відповідь, але у школах Севастополя, справді, з батьків щомісяця збирають гроші. Я знаю про це досвідчено, бо у родині моїх бли-

зких є школяр. У школі, де він навчається, збирають 80 гривень щомісяця протягом навчального року, й по 50 — за кожен місяць влітку. Є школи, де збирають більше, є, де менше, але збирають в усіх без винятку. Я не кажу — вимагають, як про це мовилося на прес-конференції, бо є родини, які не можуть повністю або частково оплатити суму, визначену батьківським комітетом, й ніхто їх до цього не примушує, принаймні у вищезгаданій школі.

Ситуація в дитсадках — ще складніша, бо, крім щомісячного збирання коштів, керівникам закидають хабарництво за надання місця у дитсадку. Черга в дошкільні дитячі

месла, звичаї та невичерпні багатства фольклору. Вона — українка.

Я давно не була у цьому дитсадку, але попри економічну кризу жодних погіршень в інтер'єрі не бачу: чисто, затишно, на належному місці державна символіка, інформаційний куточок для батьків тощо. Ще по телефону дізнаюся, що у дитсадку пройшов ремонт музичної кімнати, тому одразу заглядаю туди. Ця інформація якраз відповідає тематиці майбутньої розмови: хто ремонтував, за які гроші та чи брали участь у цьому батьки.

Пані Докія, ще не знаючи, з якої причини я завітала до її кабінету, квапиться повідомити:

— Ви знаєте, нам повернули українство...

— Хто повернув і хто й коли відібрав?

— Ну як же, хіба ви про це не знаєте, нам у минулому

чили в День соборності і свободи.

Я переходжу до поздоровлень і знову складна розмова відкладається на певний час. Потім пані Докія веде мене показувати дитсадок.

В одній з груп до мене раптом кидається дівчинка, обіймає, а потім піднімає голівку і пишно дивиться в очі. Вона така крихітна, що згори, здається, вся сховалася за своїм обличчям. За одну мить, поки мій цифровик ловить дитячий погляд, я розумію, що попри всі звинувачення стаю на бік освітян. Бо під таким поглядом дитячих очей треба ще мати сміливість робити якісь брудні справи.

Але журналістська робота не терпить сентиментів і запитання невблаганно надіганяє респондента:

— Пані Докіє, ви берете хабарі, коли приймаєте дітей, адже загальноміська чер-

га рахунок батьків. У нас, як ви бачите самі, — дуже скромно, але є все необхідне. Я завжди стримую батьківський комітет від невиправданих витрат. Адже батьки наших дітей — це, переважно, зовсім молоді люди. Інколи їм хочеться, скажімо, накрити надзвичайний стіл на випускний чи ще щось. Викреслюю добру половину, пропонуючи суніти й огірочки з моєї власної грядки.

— Що ви можете сказати про заяву громадських організацій про корумпованість мережі навчальних закладів міста?

— Думаю, це — замовлення. Розгортається широкомасштабна кампанія проти новопризначеного начальника управління освіти і науки міста Ірини Заєць. Допомога батьків освітянам для тих людей — лише зачіпка. Скажу вам більше: без цієї допомоги, не знаю, як школи, а дитсадки точно існувати не будуть. А приватні дошкільні заклади зможуть собі дозволити не всі. Ми збираємося зустрітися з керівниками громадських організацій «Севастопольські мами» та «Громадянська позиція», але відсіч їм мають дати самі батьки. Я знаю чимало керівників дошкільних закладів міста — це цілком порядні й відповідальні люди з багаторічним досвідом. Просто зараз настали не найкращі для держави часи. Заклади виховання й освіти забезпечені коштами наполовину. То хіба краще припинити їхню діяльність? Думаю, прозоре господарювання, регулярна звітність та готовність до будь-яких перевірок заспокоїть громадськість й допоможе нам усім пережити кризу.

Записала Лідія СТЕПКО
м. Севастополь

Фото автора

На фото (зліва направо): М. Рибаків, Р. Кияшко, О. Прокіна, Д. Данилова

заклади Севастополя — понад 5000 осіб.

Якщо збирати гроші можна, а казати про це — ні, тоді починають множитися домисли, які нівелюють користь такої батьківської допомоги. Думається, саме це й сталося у Севастополі: непрозорість вихлюпнулася батьківським гнівом й докотилася аж до оприлюднення у ЗМІ та подання заяв до правоохоронних органів.

Віддавши прес-конференцію, можна було б засудити дії освітян й поставити крапку. Але навіть осуджені мають право на виправдання, до того ж, вина наших освітян ще не доведена у суді.

Отже, презумпція невинуватості має поширюватися на всіх, міркую я, крокуючи до дитсадка № 12, яким 23 роки поспіль керує заслужений працівник освіти України Докія Дягілева.

році надіслали штатний розпис, де були відсутні посади фахівців української мови. Я не звільняла людей, але не знала, яким чином їм платити заробітну плату. Зрештою, питання вирішилося, хоч і не зовсім коректно: вони стали називатися керівниками гуртка. Так тривало цілий рік, педагога ображалися, казали: «Чому у власній державі ми не можемо називатися фахівцями державної мови?» А зараз, коли управління освіти і науки очолила Ірина Заєць, а місто — українець Володимир Яцуба, все стало на свої місця.

Слухаючи про «повернуте дитсадку українство», я розмірковую, як підступитися до не зовсім приємної розмови про хабарництво та щомісячний збір грошей у батьків. А пані Докія, нічого такого не підозрюючи, дістає з шафи коробочку.

— Слухаючи про «повернуте дитсадку українство», я розміркую, як підступитися до не зовсім приємної розмови про хабарництво та щомісячний збір грошей у батьків. А пані Докія, нічого такого не підозрюючи, дістає з шафи коробочку.

Докія Дягілева

га на місця у дитсадках уже сягає 5 тисяч осіб?

— Ні.

— А як з грошми на ремонт чи розвиток закладу?

— Скажу вам правду: тут без батьків нам не обійтися. Є в нас батьківський комітет, вони самі слідкують за тим, де зламалася шафа чи кран, на яких дверях треба замінити ручку. Бувало й таке: труба вночі лопнула, кімнату залило повністю й батьки допомогли все відновити. Часто перебираємо понад ліміт воду або електроенергію. Це — чималі суми. Недавно довелось заплатити близько 4 тисяч.

ТИМ ЧАСОМ...

Влада Севастополя в 2012 році розраховує на 90 відсотків скоротити чергу до дитячих дошкільних установ, в якій на сьогодні — 2300 дітей, заявив перший заступник голови міської державної адміністрації Сергій Савенков.

«Як планується, до кінця 2012 року, з введенням до ладу кількох дошкільних установ, кількість місць збільшиться майже на 2 тисячі, що дозволить зняти гостроту проблеми браку місць у дитячих дошкільних закладах», — сказав С. Савенков. Чинивник зазначив, що фінансування регіональної програми розвитку дошкільної освіти в Севастополі на 2011-2015 роки зросло в два рази. За його інформацією, на сьогодні дитячі дошкільні установи Севастополя відвідує майже 13 тисяч дітей.

<http://crimea.union.net>

НАВЧАТИМУТЬ ЕФЕКТИВНО ТА БЕЗПЕЧНО

Наприкінці січня 2012 року у конференц-залі Національної академії педагогічних наук відбулася прес-конференція президента Національної академії педагогічних наук Василя Кременя, президента Національної академії медичних наук Андрія Сердюка та керівника національного проекту «Відкритий світ» Ігоря Куруса, під час якої було підписано Меморандум про співпрацю між НАПНУ, НАМНУ і національним проектом «Відкритий світ».

Прес-конференція була присвячена науково-методологічному та науково-медичному забезпеченню реалізації національного проекту «Відкритий світ». Тож підписані документи також стосуються наукової підтримки впровадження доволі складного й мультигалузевого проекту, який має на меті підвищити рівень освіти та інформаційного забезпечення українців.

Як зазначив президент НАПНУ Василь Кремень: «Освіта потребує розвитку. Досі держава переважно намагалася збільшити кількість комп'ютерів у школах. Тепер настає час більш вимогливо подумати про якісні показники. Це і готовність вчителів використовувати комп'ютери на уроках різних предметів і використання переваг інформаційно-телекомунікаційних технологій на різних етапах навчально-виховного процесу в школі. Тому природно, що національний проект «Відкритий світ» потребує науково-методичної підтримки. Академія педагогічних наук має усі можливості і бажання надати таку допомогу цьому доволі амбітному проекту».

Президент Національної академії медичних наук Андрій Сердюк звернув увагу на забезпечення здоров'я школярів. «Це добре, що керівник національного проекту «Відкритий світ» думає про здоров'я дітей. Проект передбачає новітні підходи у навчанні, тому науковці-медики повинні вивчити вплив ІКТ на здоров'я дитини. Ми маємо і підготовлених фахівців, і методики, і обладнання, а тому переконані, що дамо правильні рекомендації щодо використання ІКТ в школі у світлі новітніх технічних рішень».

Керівник національного проекту «Відкритий світ» Ігор Курус відзначив, що фахівці проекту і обох академій наук уже співпрацюють. «Тільки сьогодні ми підписуємо ці рамкові угоди. Але і фахівці академії педагогічних наук, і фахівці академії медичних наук уже залучені до співробітництва. Ці рамкові угоди дозволять нам вийти на більш тісний рівень співпраці. Тому що тільки поєднання новітніх технічних рішень з сучасними методичними підходами навчання дасть змогу підняти рівень знань наших дітей. Час крейди у школі минає. Настав час комп'ютерів та інтерактивних комплексів. Разом з тим, ми повинні думати в першу чергу про здоров'я дітей. Тому я влячний обом керівникам академій, які погодилися на співпрацю. Бо саме співпраця, а не «перетягування каната між відомствами» у такому складному проекті дуже потрібна. В центрі уваги має бути майбутній висококваліфікований українець. Все інше — не варте уваги».

Прес-служба
Національної академії
медичних наук України

За роки незалежності нашої держави дуже вже розмножилися вищі навчальні заклади (ВНЗ), їх стало близько однієї тисячі. Сюди входять бюджетні, приватні ВНЗ, а майже всі бюджетні ВНЗ навчають студентів бюджетної та комерційної форм. При університетах чи академіях існують факультети або інститути післядипломної освіти, факультети підвищення кваліфікації. Це дає можливість здійснювати безперервне навчання, переучування спеціалістів упродовж їхньої професійної роботи. У ВНЗ суттєво збільшилося число викладачів, які мають дипломи кандидатів та докторів наук і атестати старших наукових співробітників, доцентів та професорів. Протягом короткого часу наші колишні інститути перетворилися на університети чи академії, а ще через певний час велика їх кількість стала національними. Тепер йде підготовка з перетворення частини з них на дослідні університети. Згідно з Болонською системою ВНЗ перейшли (або переходять) на випуск бакалаврів, магістрів. Наступним кроком буде перехід від захисту кандидатських до захисту докторських дисертацій з присвоєнням вчених ступенів докторів філософії.

Вже третій рік поспіль випускники шкіл, гімназій, ліцеїв стають студентами на підставі результатів незалежного тестування знань.

Поставимо самі собі кілька запитань. Чи наблизилася вища школа України до європейського рівня? Чи незалежне тестування поставило бар'єр для слабо підготовлених до освоєння знань вищої школи випускників середньої школи? Чи відповідає матеріальна база університетських кафедр вимогам часу? Чи кількість випускників університетів та академії узгоджена з сьогоденніми потребами галузей народного господарства? Чому більшість випускників технічних ВНЗ не володіють англійською мовою? Чому при п'ятикратному збільшенні числа викладачів університетів з докторськими ступенями рівень технологій майже в усіх галузях народного господарства не досягає до рівня кращих світових?

А тепер перейдемо до рівня підготовки інженерних кадрів наших університетів. Ще недавно вважалося, що технічна освіта у нас перебуває на належному рівні, вона навіть була кращою, ніж в інших країнах світу. Тепер про це ніхто не говорить. Лабораторне обладнання більшості наших технічних університетів не поповнюється вже багато років. Лабораторії кафедр гідравліки, теоретичної механіки, опору матеріалів, теорії машин і механізмів, не кажучи вже про лабораторії випускних кафедр, виглядають анахронізмом порівняно з аналогічними лабораторіями кафедр зарубіжних країн, хоча би на прикладі нашої сусідки Польщі. Там це обладнання оновлюється кожні два роки, а у нас воно незмінне протягом 20-40. Ректор Люблінського університету в Польщі пропонував передати безкоштовно лабораторне обладнання кафедр гідравліки Національної академії природоохоронного та курортного будівництва у Сімферополі, але ректор нашої Академії професор Федоркін С. І. змушений був відмовитися від такого щедрого дарунку, бо це несло за собою велику оплату митникам чи податківцям. Де тут логіка? І хто придумав та запровадив ці безглузді закони?

Наші університети отримують фінансування з боку Міністерства (МОНУ) та мають кошти з комерційного навчання студентів. І тих, й інших коштів для університетів бракує. Сьогодні наші державні університети не можуть відмовитися від комерційної форми, бо інакше не буде за що ремонтувати дахи, коридори, аудиторії, оплачувати зарплату викладацькому складу. А комерційне навчання допускає до числа студентів випускників шкіл з оцінкою знань 124 та більше балів. Для технічних вишів ця низька планка знань з математики та фізики є поза межами позитивних шкільних оцінок, тобто є двійкою. Вже в перші дні занять ця частина студентів виявляється не готовою до навчання у ВНЗ. Вони починають пропускати лекції, усвідомлюючи свою неготовність сприймати знання, сподіваючись, що в зимову сесію їх не відрахують. Тоді починається «штурм» викладачів, багаторазова передача екзаменів, поки викладач (професор, доцент) не здасться цьому натиску або поки його не змусять поставити задовільну оцінку. Бо, відрахувавши 10-12 таких студентів, ректор буде змушений скорочувати одну одиницю викладачів.

Ця процедура повторюється у наступному семестрі, курсі і значна частина цих «неуків» доходить до захисту дипломних проектів. А народне господарство отримує додаткову кількість непридатних до інженерної роботи фахівців.

Дорогу до навчання слабо підготовленим випускникам шкіл відкривають і додаткові 20 балів тим учням, яким вдається записатися на підготовчі курси. Ці двадцять балів є своєрідним бонусом для хабарництва. І це запроваджено наказом МОНУ.

Чи може бути встановлений заслін цьому

марнотратству? Може бути, але для цього треба не відрахувати студента з ВНЗ, а запропонувати йому пройти за свої гроші повторний курс навчання наступного року. Тоді частка цих студентів, зрозумівши, що їм не під силу освоїти нові знання, самі би покинули вчитися, а інших це змусило би взятися за розум.

Мені на початку 90-х років минулого століття довелося декілька разів бути в Аргентині. У ті часи там були державні та приватні університети. Ніякої змішаної форми навчання там не було. Молодь віддавала перевагу навчанню у приватних університетах, бо там була краща лабораторна база і кращі викладачі. Пройшовши вступні іспити, студент мав змогу отримати кредит на навчання в першому семестрі. Якщо студент складав іспити на відмінно, цей кредит банки анулювали. Але якщо він не зміг отримати задовільні оцінки, то повинен був повернути всю суму боргу протягом двох місяців. Так продовжується ця практика протягом всього терміну навчання. А далі випускник університету повертає свій борг протягом

не зможе використати у своїй майбутній роботі. Це просто змарновані молоді роки. Сьогодні це замкнуте коло — скорочувати набір студентів означає автоматично скорочувати професорсько-викладацький склад. На такі кроки ректорат йти не може.

Чи є вихід з цього кола? Напевно, є. Але це вимагає від ректорату великих зусиль — залучення до числа студентів великої кількості іноземців. Ця робота повинна бути системною, треба налагоджувати зв'язки з посольствами багатьох країн Африки, Азії. Треба створювати умови для вивчення цієї категорією студентів української мови, треба створити належні умови проживання для цих іноземних студентів. Треба вирішувати і проблему проходження ними виробничої та переддипломної практики, бо наші закони забороняють цим студентам практикуватися на наших підприємствах.

Залучення до навчання іноземних студентів може підняти планку балів незалежного оцінювання з 124 до 150 та більше для наших студентів. Бо один студент-іноземець за сплатою вартості навчання замінює двох наших

(факультети) підвищення кваліфікації. Це навчання дуже необхідне для працюючих фахівців. Але, на жаль, до груп слухачів цієї системи входять фахівці з різним фаховим стажем, з різним службовим станом. Крім того, цією системою навчання, як правило, займаються викладачі випускних кафедр. І тоді це навчання зводиться до повторення студентських курсів. Наведу приклад цього. У 2012 році в ДАТ «Чорноморнафтогаз» почнуться бурові роботи з нових самопіднімальних плавучих бурових установок п'ятого покоління. На відміну від наших бурових установок там практично відсутні будь-які ручні роботи. Всі бурові вишки обладнані верхнім приводом. Будь-які операції (буріння, очищення бурового розчину, спуско-піднімальні операції, корегування профілю...) не можуть початися, поки всі необхідні дані технологічного процесу не будуть погоджені з вихідними проектними даними. Наприклад, для початку підйому бурильних труб необхідно узгодити 24 програми. Це унеможливає початок роботи, яка може призвести до аварії на буровій. Аналогічно це стосується й інших процесів. Керування технологіями за своєю складністю подібне до керування запуском космічного апарата.

Традиційна форма підвищення кваліфікації в стінах наших університетів тут не спрацює.

КУДИ ПРЯМУЄ ВИЩА ТЕХНІЧНА ОСВІТА?

наступних 15-ти років. Відсоток на позичку був дуже низьким. Може 6, і у нас в Україні міг би бути використаний досвід Аргентини?

Ще одне досить болюче питання: як зближити місця набору студентів з їхнім майбутнім працевлаштуванням. Це особливо є актуальним для університетів, що готують своїх випускників для роботи в різних регіонах України, як це характерно для Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. В далекі радянські часи випускники із задоволенням виїжджали на роботу у Західний Сибір, бо це гарантувало велику заробітну плату, просунування вгору по службовій драбині, можливість заробити грошей на квартиру та автомобіль.

Ті часи минули. Випускник не те що не одержує гарантованої праці, але й залишається сам на сам з проблемами житла. І тут у 90-ті роки і у перші десять років нинішнього століття було отримано позитивний досвід вирішення питань закріплення на роботі випускника університету. ДАТ «Чорноморнафтогаз» ініціював створення кафедри морських нафтогазових технологій, набір студентів для навчання в Івано-Франківську з числа випускників шкіл АР Крим, на перших порах доплачував стипендії своїм випускникам. У 2002 році було відкрито спільний з ІФНТУНГ і Кримською академією природоохоронного та курортного будівництва у Сімферополі факультет нафтогазових технологій, на якому перші два роки студент навчався в Сімферополі, а пізніше продовжував навчання в Івано-Франківську та розподілявся на роботу в Крим. Для цих студентів була відкрита практична підготовка на морських об'єктах буріння свердловин та видобування нафти і газу.

Але у 2009 році під надуманим приводом рішенням ректорату ІФНТУНГ посаду декана було ліквідовано, а факультет «приказал долго жить». Досвід спільної роботи двох ВНЗ має неціненне значення й донині. І не лише для підготовки фахівців — нафтовиків і газовиків.

Тепер в ІФНТУНГ здійснено набір на навчання на морські нафтогазові технології з числа випускників Прикарпаття. І вже зараз можна очікувати, що вони не зможуть проходити практику, а при розподілі їм ніхто не гарантує місце роботи та забезпечення житлом. І тоді їхня професійна підготовка може не знайти практичного застосування.

Взагалі проходження практики стало величезною проблемою і для наших студентів-нафтовиків. Колишні гуртожитки виробничих управлінь приватизовані і під час проходження практики студентам нема де жити, а оплачувати своє проживання в готелях нема змоги. І величезна кількість навчального навантаження викладачів, як керівників практик, є фактично припискою, яка дорівнює багатьом тисячам годин навчального навантаження. Кого ми обдурюємо? Самих себе. Бо студенти вже багато років поспіль не проходять ніяких практик — ні виробничих, ні переддипломної.

За останні роки кількість випускників цього ж університету суттєво зросла, а знайти місце роботи дуже важко, бо на одне місце майбутньої роботи припадає 10-20 випускників. Відбувся величезний розрив між кількістю випускників і потребою в них. А ректори заспокоюють себе тим, що вони надають молоді «освітні послуги». А для чого змушувати студента вивчати опір матеріалів, теоретичну механіку, теплотехніку, десятки професійних дисциплін, якщо випускник їх

Декан спільного факультету нафтогазових технологій Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу і Кримської академії природоохоронного і курортного будівництва професор Р. С. Яремійчук зі своїми вихованцями (2003 р.)

студентів. Тому можна суттєво зменшити набір студентів з числа громадян України, що зменшить різницю між кількістю випускників університету та кількістю місць їхнього працевлаштування.

Сьогодні наш викладач — професор, доцент перевантажений навчальним процесом. На одного викладача припадає 900-1000 годин навчального навантаження. А в передпенсійний вік кожен викладач хоче мати 1,5 ставки навчального навантаження, бо це впливає на розмір його майбутньої пенсії. А де тоді взяти час на проведення наукових досліджень? Але ж викладач університету чи академії, який не поєднує викладацьку роботу з науково-дослідною, перецінюється на вчителя технікуму. В той же час великі нафтові компанії НАК «Нафтогаз України», ВАТ «Укрнафта» вже давно не замовляють університетських нових досліджень зі створення сучасних технологій та обладнання.

Днями буде внесено на утвердження Верховною Радою законопроекти про вищу освіту. В цих законопроєктах написані правильні слова, але навряд чи відбудеться покращення роботи ВНЗ країни.

Майже в усіх країнах світу ректори університетів обираються на один-два терміни (чотири-вісім років). І їхнє обрання вченою радою не погоджується та не затверджується місцевою владою та міністерствами. В наших університетах працюють на цій посаді 15-20 і більше років. Бо ректор потрібен міністру, уряду як виконавець їхніх умов для утримання в покорі і викладачів, і студентів.

Університети навчають досить велику кількість слухачів у системі післядипломної освіти. В західних університетах та університетах США ця система дозволяє людині отримувати необхідну професійну освіту в тому випадку, коли з'являється нова робота. В наших університетах дуже часто отримання другого (третього, четвертого) диплома є засобом підвищення коефіцієнта професійного запасу. Дуже часто наступну професійну технічну освіту одержують люди, які не мають базової технічної освіти (базовою освітою для них може бути юридична, філологічна, економічна).

Окремо діють при університетах підрозділи

вус. Тому виникає необхідність або змінювати цю форму, або організувати її безпосередньо на об'єктах дуже великої складності.

Відсутність сучасних знань завдає дуже великої шкоди нашому виробництву, тому що персонал часто навіть не усвідомлює рівня своєї технологічної відсталості. А викладачі університетів не встигають за рівнем сучасних технологічних процесів.

Підсумовуючи вище написане, можна констатувати, що ретельне стеження за ВНЗ з боку Міністерства освіти, науки, молоді і спорту не приносить бажаного результату. Необхідно децентралізувати (дебюрократизувати) управління ВНЗ. Дуже потрібно знайти спосіб поєднання можливостей університетів з потребами народного господарства. А ці потреби змінюються дуже швидко. Те, що мало відносно стабільність у підготовці кадрів ще 15-20 років тому, нині втрачено. Можливо, що поєднання різних форм підготовки інженерних кадрів таки вирішило б і проблему збереження професорсько-викладацького складу, і навчання тих, хто учить. І багато іншого. Тож треба змінити систему управління ВНЗ, наблизити її до рівня західних країн.

Поєднання навчального процесу з виконанням серйозних наукових робіт, їхня апробація на практиці, вихід на реалізацію нових технологій здатне зробити наші ВНЗ такими, коли не кількість, а якість роботи буде визначати їхній сучасний рівень.

Шкода, що наше Міністерство освіти, науки, молоді та спорту імітує бурхливу діяльність, а насправді впроваджує найгірші методи організації роботи вищої школи. Може, у цьому міністерстві є успіхи у спорті та в організації молоді, але найбільшим його «досягненням» є деградація освіти, відлучення вчених (науковців) від роботи над новими технологіями, зниження рівня знань випускників університетів. А ще його «успіхом» можна вважати поповнення числа безробітних з дипломами про здобуття вищої освіти.

Роман ЯРЕМІЙЧУК,
доктор технічних наук, професор,
дійсний член Наукового
Товариства ім. Шевченка

м. Сімферополь

5

П'ятниця, 10 лютого 2012 року

Джерела

ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОМУ МУЗЕЮ ПУШКІНА І ЧАЙКОВСЬКОГО У КАМ'ЯНЦІ – 75

На правому березі річки Тясмин, на високому пагорбі, в тінистому парку знаходиться одна з найдавніших пам'яток Кам'янки — Зелений будиночок. Побудований він на початку XIX століття власниками містечка — родиною Давидових. Влітку віконниці, колони і дах будівлі зливаються з густою зеленою парку, і тоді, серед дерев, будинок майже не помітний.

У пушкінські часи, в першій половині XIX століття, цей флігель служив для відпочинку. В ньому знаходилась давидовська бібліотека, столики для ігор, більярд. Зелений будиночок зберігає пам'ять про ті незабутні дні, коли в ньому збирались на наради декабристи, звучав голос Пушкіна. Тут поетом були написані вірші: «Нереїда», «Редеєт облаков летучая гряда», «Я пережил свои желанья» і останній розділ поеми «Кавказский пленник».

Тишу, спокій Зеленого будиночка дуже любив П. І. Чайковський, який протягом 28 років приїздив у Кам'янку до своєї сестри Олек-

сандри Ілліви Давидової. У цій будівлі композитор навів живі і творив деякий час, коли в давидовському домі робили ремонт.

До 100-річчя смерті О. С. Пушкіна, в лютому 1937 року, виходить постановка про заснування в Зеленому будиночку музею поета. Згодом було зроблено капітальний ремонт і відкрито першу експозицію. В 1940 році, коли святкували 100-літній ювілей П. І. Чайковського, заклад поповнився відділом композитора і дістав назву О. С. Пушкіна — П. І. Чайковського.

Аналогів Кам'янському музею, що об'єднав двох світових геніїв, немає. У цьому його унікальність і неповторність.

У 1975 році під керівництвом директора М. А. Шкаліберди було зроблено реекспозицію музею. Безцінний матеріал, зібраний і залишений нам у спадок Марією Антонівною, до наших днів приваблює відвідувачів з різних куточків світу в Кам'янку.

На базі літературно-мемо-

ріального музею О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського, влітку 1995 року, у Кам'янці було створено історико-культурний заповідник, до якого увійшов ще один музей — історичний, а також картинна галерея та комплекс пам'яток архітектури, історії і природи міста.

У наші дні Зелений будиночок зберігає свою особливу дивовижну ауру. Переступивши поріг музею, його гості поринають у неповторну атмосферу XIX століття, вдивляються у пейзажі, портрети, з цікавістю розглядають книги, меблі та інші експонати. Особлива увага — до шаги В. Л. Давидова, французьких пістолетів (з такого зразка стрілявся на дуелі Пушкін з Дантесом), особистого піаніно П. І. Чайковського і, звичайно ж, — давидовського рояля, жовтих клавирів якого торкалися пальці композитора. Інструмент продовжує звучати на літературно-музичних вечорах, творчих зустрічах, презентаціях, конкурсах, захоплюючи своїм бархатисто-проникливим темб-

ром кам'янчан і гостей міста. В 2007 році рояль було відреставровано завдяки В. С. Чорномірдіну. Світла пам'ять про цю людину живе в наших серцях, а сторінки музейної книги відгуків зберігають запис, зроблений його рукою: «Глибоко схвилюваний відвідиною музею О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського у Кам'янці. Найширша вдячність за Вашу працю, дорогі співробітники музею, низький уклін від усіх відвідувачів цього історичного місця. Успіхів Вам! В. С. Чорномірдин».

Віriamo, що літературно-меморіальний музей О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського Кам'янського історико-культурного заповідника завжди залишатиметься носієм духовності і просвітництва, та ще багато десятиліть вражатиме, захоплюватиме своєю поетично-музичною ауру, даруватиме відвідувачам насолоду і натхнення.

Таміла ЧУПАК,
завідувач літературно-меморіального музею
О. С. Пушкіна
і П. І. Чайковського

Куди б мене не вели життєві шляхи-дороги, де б мені не довелося жити — навечно в серці я збережу пам'ять про своє рідне місто Кам'янку на Черкащині, нашу тихоплинну річку Тясмин, тіністий парк імені Декабристів і Зелений будиночок — літературно-меморіальний музей генія світової культури Пушкіна і Чайковського.

Скільки себе пам'ятаю — я завжди приходив сюди, до музею. Приходив школярем молодших класів, старшокласником, приходив, працюючи журналістом у Кам'янській районній газеті, а згодом і в кримській обласній «Кримська правда»... Інколи сам, а як випадала нагода (бо уже був далеко від рідних місць), приїжджаючи до батьків у гості, приводив і своїх дітей — Ірочку й Олесю. Я виростав і мужнів разом з музеєм, адже він лиш на п'ять

РІДНОМУ КАМ'ЯНСЬКОМУ МУЗЕЮ

рків старший від мене!

Кам'янський музей — то мої найперші класи і найвищі університети. Саме тут, оглядаючи його експозиції, я вивисувався душею, набиралася мудрості і духовної краси, ставав серйознішим і дорослішим. А в скрутні години свого життя я тут черпав духовні сили, аби знову йти у нелегкі життєві дороги. Усе, чого я досяг у своїй творчій праці, у становленні себе, як творчої особистості, як людини, причетної до культури художнього слова, до культури свого народу — я завдячую Музею!

У будь-яку пору року, за будь-якого стану своєї душі — тихі музейні кімнати, де, за словами Максима Рильського, «розцвіли чудово

і геній Пушкіна ясний, і спів Чайковського живий», переповнювали моє серце сонячною Поезією: *Два почуття дають нам сил, — До них постійно серце ліне: Любов до рідної татини, Любов до батьківських могил. На них заснована одвіку, З початку всесвіту всього, Самоповага чоловіка.*

Ознака величі його, звучима музика сімейного рояля Давидових, за яким часто працював Петро Ілліч, збуджували уяву, надихали на високе, неповторне й прекрасне!

Я упевнений, що не одне покоління моїх земляків, вихованих на високих культурних надбаннях рідного музею, стануть мудрішими, духовно збагаченими.

Нині, коли музею виповнюється 75 років від дня його створення (10 лютого 1937 року), хочеться згадати добрим словом одного з організаторів музею, першого його директора Марію Антонівну Шкаліберду, сказати сердечні слова подяки людям, які й сьогодні свято беруть і поповнюють фонди музею — невичерпну скарбницю вічного і прекрасного — криницю духовності нашого краю! Многая літа тобі, рідний музею!

Духовності пречисте джерело,
Водю всіх нас освяти своєю,
Все збережи, що є і що було,
Меморіальний Кам'янський музей!
За все тобі завдячуємо ми —

За музику й Поезію глибинну.
За те, що почуваємось людьми
І палко любимо рідну Україну.

Ввійшовши в серце —

в нім довічно будь
Любов'ю і наснагою моєю.
Без тебе я не зміг би досягнути
Земних доріг,
мій Кам'янський музею!

Люблю тебе, як батька любить син,
Люблю тебе сердечно, Україно.
В урочий час, в це торжество
хвилин
Прийми із Криму мій привіт
уклінный!

Допоки світу — є у мене ти!
І доки буду я ходити землею, —
Вклонятимуся рідному Музею —
Вершині Красоти і Доброти!
Данило КОНОНЕНКО
м. Сімферополь

НЕ ВКРИЄТЬСЯ СЕРЦЕ ІНЕЄМ

Різноманітність традицій, унікальність історичного і культурного досвіду кожного регіону країни, в тому числі Криму, об'єднала у декоративних виробках, орнаментах і сюжетних композиціях виставка «Віра Роїк та її учні». Презентована вперше восени минулого року в Білогірську, вона демонструвалася в кримських містах Красногвардійське і Джанкой, Лубни Полтавської області, а напередодні Дня соборності і свободи України її було відкрито в Музеї історії Сімферополя.

Своїми експонатами виставка додає нові штрихи до оформленого тут на постійно діючій основі куточка, присвяченого творчості Героя України, заслуженого майстра народної творчості України Віри Роїк, характеризує її не тільки як видатну вишивальницю, а й як художника, орнаменталіста-новатора і педагога.

У вишивках, як ні в якому іншому виді мистецтва, втілені мрії і сподівання народу про краще життя, — сказала на відкритті виставки директор музею Ірина Вдовиченко. — Вони, немов стяги, уособлюють його віхи на шляху до свободи, незалежності і державності, реалізованої в XX столітті, яскраво демонструють, які талановиті люди живуть в Україні.

У центрі експозиції розташований в обрамленні вишитих виробів, інструментів і предметів для рукоділля портрет Віри Роїк серед розквітлих соняшників, намальований олією художником із Миргорода Полтавської області В. Брикульцем. Поряд з ним — інший, який вишив хрестиком на канві один з учнів майстрині — Юрій Савка з Луцька. А по обидва боки від них ліворуч і праворуч на стінах, у скляних вітринах безперервним широким потоком стелиться всіма кольорами ниток рукотворне полотно рушників, серветок, декоративних панно, створених внучкою майстрині Аліною Вороновою і правнучкою Юлією Абрамовою, вишивальницями Галиною Дмитрієвою та Євгенією Жуковою, групою «Калинонька» у складі

Світлани Лавренюк, Тамари Беліч та Євдокії Шеко. На окремому стенді розташовані візерунки на папері, розроблені Вірою Роїк, які вона не встигла реалізувати у виробках на тканині. Серед них — барвисті геометричні і рослинні орнаменти, багатоплітні композиції півників, моряків, вітрильників, дівчаток у розмаїтій квітві.

Від них, за словами генерального директора Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Владислава Єрмакова, струменіє світла, радісна, життєстверджуюча енергія мистецтва — живильного середовища, що зберігає людей як народ, дає їм віру і силу у важкі хвилини, супроводжує в різних обрядах, наповнює красою побут. Звідки ж черпала її сама майстриня, щоб прожити довге, майже столітнє життя і більшу його частину присвятити улюбленій справі, залучити до неї сотні нових захоплених вишивкою людей?

Джерелом цього натхнення Юрій Салімоненко, генерал-майор, заступник Верховного наказного отамана України, який знайомий із сім'єю Роїків понад тридцять років, побував на багатьох виставках майстрині в Криму і на одній із них у Полтаві, назвав любов до людей і цілеспрямованість життєвих позицій Віри Сергіївни.

Бібліотекар Таврійського національного університету ім. В. Вернадського Людмила Хрестенко, одна з учениць Віри Роїк ще з 1954 року, згадує свою вчительку як прекрасного майстра і щасливу людину, а складовими частинами її успіху вважає, по-перше, наполегливість, з якою дитяче захоплення вишивкою стало для неї професією і любов'ю на все життя. По-друге, Віра Сергіївна дуже прискіпливо і мудро обирала собі друзів. І, по-третє, вона виховала чудового сина, який з повагою ставився до захоплення мами декоративно-прикладною творчістю, а в останні роки її життя допомагав в організації і проведенні виставок, популяризації відродження і розвитку серед населення

мистецтва народної вишивки.

Вже без неї Вадим Михайлович Роїк нині продовжує розпочатий п'ять років тому виставковий тур регіонами України. Тільки називається він уже не «Український рушничок», як раніше, а «Віра Роїк та її учні» і проводиться за програмою відзначення 100-літнього ювілею майстрині. Після Сімферополя ювілейна експозиція демонструватиметься у Бахчисар'ї, потім — у Миргороді, а в квітні до 101-ої річниці з дня народження Віри Роїк — у Полтавському художньому музеї.

Влітку і восени виставковий тур буде продовжено в Криму, а в грудні візна експозиція посяде своє місце в музеї української вишивки імені Віри Роїк, який буде відкрито до 20-річчя Кримського етнографічного музею. Нині тут збираються виробити, розробляється концепція експозиції, здійснюється ремонт двох залів. За участі Всеукраїнського інформаційно-культурного центру готується до видання кілька книг за програмою заходів Верховної Ради і Ради міністрів АРК з увічнення пам'яті Героя України Віри Роїк.

Музичним акордом на святі, що символізує духовну єдність українського народу, патріотизм, повагу до історичної пам'яті, утверджує демократичні цінності і почуття національної гідності, прозвучали пісні у виконанні переможців V Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Ми — діти твої, Україно!», учениць Сімферопольської ЗОШ № 23 Марії Люткевич і Дар'ї Затоковенко та запис присвяченої Віри Роїк пісні «Мелодії на вашому полотні» у виконанні артиста Кримського академічного українського музичного театру Федора Марченка. Її автор, заслужений діяч мистецтв АРК В'ячеслав Бобров, повідомив, що нині кримські композитори працюють над підготовкою до запису на компакт-диск усіх пісень, присвячених видатній українській вишивальниці та пам'яті про неї. Її серце, що билось в унісон з часом, ніколи не вкриється інеєм.

Валентина НАСТІНА

КИЇВСЬКИЙ ФОТОГРАФ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Вечір 23 лютого 1861 року, Санкт-Петербург, кімнатка-майстерня в Академії мистецтв. Наближався день народження Тараса Григоровича Шевченка. Приятелі знали про хворобу поета, надсилали листи із побажанням здоров'я. Навідався й приятель — російський письменник Микола Семенович Лесков (1831–1895). Тарас сидів за столом, на підлозі та підвіконні лежали незавершені художні роботи. Шевченко зізнався, що здоров'я значно покращало, наступного тижня не одмінно завітає в гості, але пожалівся на біль у грудях і на жорстоку ядуху. «Пропаду», — тяжко зітхнув Тарас і кинув на стіл ложку, з якої тільки-но проковтнув ліки. Лесков намагався його заспокоїти звичайними у таких випадках фразами. «Годі про мене, — тихо odmовив поет, — розкажіть краще, що доброго в Україні? Чи бачилися з Іваном Гудовським, знаю, він хворий і йому також непереливки».

Хто ж цей «благородніший Гудовський», про якого в хвилини розпачу й хвороби згадує Тарас Шевченко? Іван Васильович Гудовський (? – 1860, Київ) родом із полтавського містечка Пирятин, художник-портретист, фотограф. Його добре знав Микола Лесков, бо разом у Києві знімали кімнатку в будинку, що виходив на Софійську вулицю. Микола Семенович про Гудовського відгукувався якнайкраще, називав його чоловіком здорового і гострого розуму, до того ж, Іван був майстром своєї справи і дуже добрим, чесним і прямим, правдивим юнаком, кожному слову якого можна було сміливо і безсумнівно вірити.

Майстерності живопису Іван Гудовський навчався у Києво-Печерській лаврі, у школі отця Іринарха. А згодом подався «удосконалюватися» до Санкт-Петербурга в Академію мистецтв (з 1844 до 1849), там і

познайомився з Шевченком, більше того, вони мешкали в одній кімнатці у колишньої звенигородської міщанки Фейт, у будинку купця Є. Л. Бема на 2-й лінії Васильєвського острова. Тарасові Григоровичу відразу сподобався цей полтавський веселун, майстер на всі руки, компанійський хлопець, з яким можна були випити, закурити й заспівати українських пісень. Тут доречно навести спомини художника Академії, приятеля Кобзаря Віктора Васильовича Ковальова (1822–1894), який просяннює не тільки атмосферу того часу, а й доповнює образ цікавими деталями із життя в столиці й Гудовського: «1844 року я вступив до Академії мистецтв, як і чимало наших земляків, що прагнуть до художньої освіти, приїхав до столиці з мізерними коштами. У такому становищі звичайно сходився з подібними ж до себе товаришами і вштовпував життя своє спільно, якомога простіше; і от, зійшовшись із такими ж трьома юнаками — Карпом, Гудовським та Роговим, — ми найняли в будинку Бема на Васильєвському острові, на 1-й лінії (нині 2-а лінія, буд. № 3), досить скромне приміщення, що складалося з однієї прохідної кімнати з перегородкою. За перегородкою жили ми четверо, а ліворуч, не доходячи до перегородки, вели двері до другої кімнати, яку займав Шевченко... Траплялося, що Тарас Григорович, коли, бувало, схочеться розважити душу народною піснею, виходив до нас за перегородку, сідав на єдиний у кімнаті дерев'яний диван і казав: «А нумо, хлопці, заспіваймо!» Карпо брав свою скрипку, Гудовський тримав баса — і за допомогою наших молодих тоді голосів лунала пісня, і ми забували наші тяжкі злидні. Найчастіше співали пісню на слова Тараса Григоровича: «Ой повій, вітре, з великого луку та розвій нашу тугу», що

пісню він і співав з нами, і керував співом; і мотив до неї був підібраний ним же, співали, певна річ, без нот».

Коли ж приходили канікули, як водиться в студентів, хлопці поспішали додому, в рідні краї — хто відразу, а кому випадала доля «відробляти хвост». Шевченко 1845 року першим виїхав із столиці в Україну, залишивши «на господарстві» Івана, й доручив Гудовському організацію друкування естампів «Живописной Украины» та розсилати замовникам, хоч матеріальні та фінансові труднощі не дозволили Іванові Васильовичу повною мірою реалізувати побажання товариша-художника.

Мандруючи рідним краєм, Шевченко навідався і в Пирятин, до рідних Гудовського, за що Іван листовно 22 вересня дякував поетові: «Спасибі Вам, що не забули побачитися з моєю матусею і сестричкою». 18 листопада 1845 року загальні збори Академії мистецтв постановили при своїти Шевченкові звання некласного художника, таке ж звання Гудовський одержав 10 грудня. Узв'язку з тим, що Кобзаря заарештували співробітником Київської археологічної комісії і він не міг покинути місто над Дніпром, Шевченко доручає Гудовському одержати його атестат і переслати до Києва. До речі, на прохання Тараса, Іван зберігав і картини поетового приятеля Василя Івановича Штернберга (1818–1845) — українського живописця-пейзажиста.

На початку січня 1846 року дипломований художник Гудовський добігає до Києва й орендує квартиру в купця Василя Назаровича Смирнова. Про місце перебування він сповіщає у листі до Шевченка: «Моя адреса: художнику І. В. Гудовському в Київ, на Хрещатик, у будинку купця Смирнова». Отже, «будинку Гудовського», як стверджують окремі

кієвознавці, не було — Іван Васильович винаймав «хороми», як зізнавався, в «знайомого купця». Про це детально написав і Петро Жур у книжці «Шевченківський Київ». Доречно нагадати, що Гудовський неспроста зупинився у Смирнова — це був тесть його приятеля Миколи Лескова, за якого вийшла заміж донька Василя Назаровича — Ольга. На той час будинок Смирнова стояв на Хрещатицькій (нині майдан Незалежності) базарній площі, виходячи боковим фасадом на вулицю Житомирську (нині Мала Житомирська) та Михайлівську. На жаль, будинок купця Смирнова, відомий під іменем «будинку Гудовського», не зберігся — 1979 року його знесено під час реставраційних робіт площі. Не залишилося на мапі міста й готелів, куди навідувався Шевченко та Гудовський — «Європейського» (на початку Хрещатики), архітектора Беретті, та «Зеленого трактиру» (вул. Московська, 30), де мешкав Кобзар.

Судячи з вивіски фотографії, помешкання Гудовського, де переночував Шевченко 1859 року, було на другому поверсі кам'яного будинку Смирнова. Верхній поверх склали шість кімнат та передпокій, які добре освітлювалися тринадцятьма вікнами й опалювалися трьома голландськими печами в білих полив'яних кахлях. У кімнатах були настелені дощані підлоги, а вітальня мала паркетну підлогу. На Хрещатицьку площу виходив балкон з металевим решіткою й бляшаною підлогою — на верхній поверх з Житомирської вулиці вели кам'яні східці. Частинку кімнат Іван Гудовський облаштував під друкарню та літографію — тоді в Києві багато художників-портретистів опанували мистецтво фотографування.

Про Київ середини минулого століття та «королів фотографії» детально розповів кієвознавець Михайло Олександрович Рибалко у статті «Вони зберегли нам обличчя рідного міста». Нагадаю, що того часу Контрактовий ярмарок на Подолі був центром торговельно-промислового життя України. Сюди вже з кінця 40-х років приїздили не тільки торгові люди, а й дагеротипіст-іноземці, деякі залишаються на постійне проживання. Вони й стали вчителями київських фотографів-любителів. Відомо, що перші видові знімки Києва зроблено 1853 року, коли будівник Ланцюгового мосту Чарльз де Віньоль запросив іноземця Джона Борна зробити знімок відкриття найкрасивішого в Європі мосту.

Початок фотографії в Україні пов'язаний з розповсюдженням дагеротипів саме у Києві (дагеротипія — спосіб безпосереднього отримання при фотографуванні позитивного зображення, винайдений французьким художником Луї Дагером 1839 року, є першим практичним способом фотографування).

У 1858 році відкрилася майстерня К. Ф. Гербста-Подолі, потім на Хрещати-

ку Гудовським. Учень Івана Васильовича — Ф. І. Левдик у газеті «Київський телеграф» назвав Гудовського «знаменитим київським фотографом», а його майстерню — «найкращою та наймоднішою» в місті.

60–70-ті роки — час розквіту київської видової фотографії, яка є найціннішим джерелом вивчення минувшини Києва. Окрім портретів, майстри світла і тіні знімали панорами міста, історичні місця, будинки, церкви та монастирі, базари, вулиці, навчальні заклади, театри, мости, пам'ятники, побутові сценки — вони зберегли нам історію, як писав Шевченко, «святого, золотого і великого» Києва. Саме в Києві місцеві майстри-фотограф-художник О. Рудковський склали перший у Російській імперії фотографічний календар.

Наприкінці 60-х років, за даними М. Рибалка, у Києві нараховувалося близько 20 фотомайстерень і серед них найпопулярніші — Франца Казимировича Мезера (? – 1922, Хрещатик, 25), В. Воюцького, О. Воюцького, Волховського, «спеціальна фотографія» О. Тілло, Й. Кордиша, М. Пастернака, учня Ф. Левдика — Єгора Каркози; військова фотографія інженерно-навчальної майстерні київської фортеці. Відомими були фотоаматор генерал П. С. Коп'єв, Володимир Вікентійович Висоцький (1846–1894), а також фотомайстерня Тимофія Єгоровича Маркова, дружина якого, В. В. Маркова, була родичкою українського вченого, ректора Київського університету св. Володимира Михайла Олександровича Максимовича (1804–1873), а син — Д. Т. Марков, перейнявши від батька мистецтво фотографії, з травня 1895 року відкрив ательє на Хрещатику, 41 і став щорічно випускати 30–36 тисяч листівок з краєвидами Києва. Д. Марков — перший фотограф Києва, який став друкувати фоторепродукції з картин видатних художників — Рафаєля, Васнецова.

«Будинку Гудовського»

Королем видової фотографії Києва початку 60-х років називають дослідники фотографа-аматора, начальника Київського окружного інженерного управління генерала Д. Г. Біркина. Його знімки — Хрещатицька площа, Аскольдова могила, Подільська частина міста, Ланцюговий міст, дача князя І. І. Васильчикова та інші — ставлять його в перший ряд видатних майстрів київської фотографії.

В кінці липня 1859 року арештованого Т. Шевченка під конвоем доставляють до Києва в розпорядження генерал-губернатора І. І. Васильчикова (1805–1862), який, не вбачаючи в діях поета на Канівщині «крамоли», наказав Кобзаря звільнити, але «тримати під наглядом», зобов'язавши чиновника для особливих доручень Андрієвського допитати поета, «стараясь удостоверитись в образе мыслей его».

На початку серпня Т. Шевченка на кілька днів забирає до себе на Хрещатик Іван Гудовський. Приятелі весело провели час, відвідали Володимирську гірку, набережну Дніпра, завітали й до Києво-Печерської лаври — Шевченко надумав змалювати краєвид Дальніх печер і Надвірну браму, а Іван зробив кілька фотосвітлині. Зазначу, що нарівні з портретами Гудовський практикував видові та жанрові знімки. Одну з жанрових робіт — знімок музиканта-еврея, який грає на цимбалах — Іван Васильович подарував Т. Шевченкові.

Під час перебування у Києві 1859 року поет тричі, як ні в кого, фотографувався у Івана Гудовського. На першому знімку Шевченко сидить на стільці у білій сорочці з темною краваткою і темною піджаку (за цією фотографією художник Г. Цисс 1929 року ви-

конав портрет олією). На другому — Тарас Григорович сидить на стільці біля столу в білому полотняному костюмі з палицею в руках. На третьому фото (погрудне) Кобзар також у білому костюмі з нахиленою лівою головою — з цієї світлини Шевченко 1860 року виконав офортний автопортрет. Приятель поета, лікар із Переяслава Андрій Йосипович Козачковський (1812–1889), якому художник подарував цей портрет, відзначив «вражаючу подібність з оригіналом».

Чимало портретних фотографій Т. Шевченка художники та видавці використовували для репродукцій та розміщували на поштових листівках. Із десяти відомих Шевченкових світлин, знятих з натури в Петербурзі та Києві 1858–1860 років, на поштових відтворено лише вісім. На більш як третині із загальної кількості видань репродукований відомий портрет поета роботи німецького фотографа Іогана Федоровича Досса (1835–1881, покійся на Лютеранському кладовищі С.-Петербургу), виконаний у Петербурзі 1860 року. Щодо Досса, то слід уточнити ось що: зустрічається його різне ім'я — Іван, Микола, що це — російський художник, така ж неточність і в «Шевченківському словни-

ку». Насправді Іоган приїхав на навчання до Петербурзької академії наук із Німеччини, став неklasним художником і відкрив у С.-Петербурзі ательє «Час», його стали називати «Іваном», хто «Николаем», тому й в літературі з'являється подвійність імені «Іван-Микола». Досс виконав не «один» портрет Т. Шевченка, як засвідчує словник, а кілька, з якого репродукували на поштові листівки свої портрети з Кобзарем художники І. Репін, Ф. Красицький,

Г. Коваленко та ще з десяток малярів і графіків.

На кількох листівках, як дослідив шевченкознавець В. Яцюк, виданих у різний час, представлено світлини за 1859 рік Петра Генріха (Івана Андрійовича, 1820–1892) Денъера та невідомого фотографа (1858). Лише по разі репродукувалися на поштових картках Шевченкові портрети О. Шпаковського (Петербург, 1858–1859), Миколи Досса (Шевченко з Частівським, 1860) і дві світлини Генріха Денъера (Шевченко серед приятелів, 1859; Шевченко з ціпком у руці, 1859). Окрім того, ще за життя Т. Шевченка і невдовзі по смерті набули популярності гравюри, створені за його фотопортретом (офортні самозображення поета, літографії Адольфа Мульєрона, Петра Бореля, Хачадура Гусикова, Фотія Красицького німецької фірми Брокгауза та ін.), світлини Кобзаря стали доступними для видавців листівок і були зручними для чорно-білого відтворення.

...Ми маємо бути вдячні Іванові Гудовському за три оригінальні фотосвітлини Тараса Шевченка, які правдиво відображають образ українського поета і художника.

Віктор ЖАДЬКО,
письменник, професор

Список використаної літератури:

- Жур П. Третя зустріч. — К., 1970. — С. 53;
Жур П. Шевченківський Київ. — К., 1991. — С. 214–218;
Ковалінський В. Київські мініатюри. Книга друга. — К., 2003. — С. 71–84;
Ковальов В. Спогади про Тараса Шевченка. — К.: Дніпро, 1982. — С. 85–90;
Листи до Т. Г. Шевченка. 1840–1861. — К., 1962. — С. 46;
Лесков М. Мелочи архирейской жизни // Собр. соч.: В 11 т. — Тб. — М., 1957. — С. 315,455,450;
Національний музей Тараса Шевченка. — К., 2002. — С. 11;
Паравійчук А. Невідомий фотопортрет Великого Кобзаря // Народна творчість та етнографія. — № 2. — 1980. — С. 95;
Рибаків М. Хрещатик. Невідомий і невідомий. — К., 2003. — С. 150–163;
Яцюк В. Таїна Шевченкових світлин. — К., 1998. — С. 52;
Яцюк В. Шевченківська листівка як пам'ятка історії та культури. 1890–1940. — К., 2008. — С. 50–67.

ДЕ ПОХОРОНЕНІ ВЕЛИКІ СИНІ УКРАЇНИ?

Коли народ переживає лихоліття, коли, здавалося б, він безнадійно борсається у ворожих тенетах, коли не стає снаги до подальшої боротьби, тоді він звертає зір на могили своїх великих людей. Тоді він поспішає до тих могил і, замислюючись над славними ділами предків, черпає снагу для боротьби з життєвими перешкодами. Там народ черпає сили, щоб витримати на тих негодних позиціях, що на них поставила його історична доля.

Так робили й роблять усі культурні нації, що почувають зі своїм минулим нерозривний зв'язок. І бережуть ті нації могили своїх славних предків, і підносять ці могили до висот національних святинь. І чим більше тих святинь, чим краще вони збережені, тим живіший зв'язок нації з отим минулим.

Наша незавидна історична доля не пощадила нічого. Вона змусила нас пережити дві великі руйнації в минулому, а саме: занепад княжої і козацької держав.

Воєнні лихоліття, страшні «времена люті», що їх переживав наш народ, часом не залишали каменя на камені з того, що будували цілі покоління. Дуже часто лютий ворог руйнував наші святині і в них наші святощі й пам'ятки. Той ворог розкопував могили наших великих людей і їхні кістки розкидав у чистому полі.

Оце на заранні нашої історії гине в печенігами на далеких Дніпрових порогах найвизначніший наш лицар, князь Святослав Завойовник. З черепа його кровожерний переможець наказав зробити чашу для вина, а кістки його спочили в якійсь невідомій могилі разом з тими, хто поліг з ним на полі бою.

А кістки великого будівничого Української держави Володимира Великого, що спочили в підземеллях Десятинної церкви, викинені звідтіля під час руйнування Києва монголо-татарами, порозкидані тепер по різних церквах, а голова, як реліквія, спочила в Києво-Печерській лаврі.

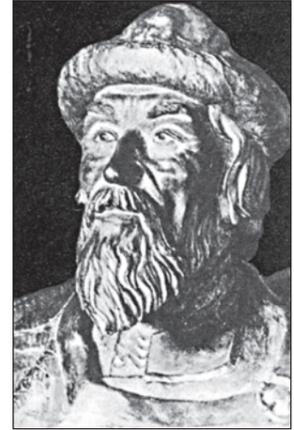
Ярослав Мудрий похований у Софійському соборі. Проте немає цілковитої певності щодо могил майже всіх наших київських князів, як і князів інших держав.

Родоначальник галицького княжого роду Ростислав загинув на далекій чужині, отруєний на бенкеті візантійського посадника в Херсонесі. Не знаємо, де похоронені сини Ростислава, Володар Теремиський і Василько Тербовлянський. Володимир Галицький, що переніс столицю Галицької держави до Галича, помер у Галичі, і там десь спочивають його кістки. Там же спочив у підземеллях Успенської кафедри — як це виявили розкопки професора Я. Пастернака — один з найвизначніших галицьких князів, Ярослав Осмомисл.

Роман Великий, що злучив Волинь з Галичиною, загинув у бою з поляками під Завихостом над Віслою, і там десь знаходиться його невідома могила. Данило, перший український король, спочив у Холмі. Син Данила Лев, що його іменем названо місто Львів, помер як чернець у Львові і похоронений десь на Святоюрській горі або у Спаському монастирі за

Старим Самбором. Син Лева, король Юрій, похований у Володимирі-Волинському.

Подібна доля спіткала представників і діячів нашої козацької доби. Один із перших козацьких гетьманів Байда-Вишневецький згинув на турецькій гаку в Царгороді і кістки його спочили, мабуть, на дні морського проливу біля Цар-

города — Босфору. Криштоф Косинський, визначний організатор Запорозької Січі, загинув у бою з поляками під Черкасами, і там десь спочиває в незнаній могилі. Козацькому гетьманові Івану Підкові зрубали поляки голову на львівському ринку; тіло його спочило в підземеллях Успенської (Волоської) церкви. Наливайко, теж козацький гетьман з доби, що передувала часам великого Богдана, загинув у страшних муках, спалений живцем у Варшаві.

Петро Конашевич Сагайдачний щасливіший від своїх попередників, бо помер на вершині слави в Києві. Похоронений у Братській церкві в Києві на Подолі. Над його могилою гриміли почесні салюти козацьких гармат і самопалів та лунали похвальні оди на честь героя Хотина і Москви.

Михайло Дорошенко, дід славного Петра Дорошенка, загинув у бою з татарами в Криму під мурами татарської столиці — Бахчисарая, і там спочиває в якійсь братській могилі.

Найвидатніший наш національний герой, великий гетьман Богдан Хмельницький, не зазнав від во-

рогів спокою, і по смерті його кістки, що спочили у церкві в Суботіві, наказав викинути з гробу польський полководець Стефан Чернецький, так що не маємо тепер тої найдорожчої для нас могили.

Розстріляний поляками гетьман Іван Виговський спочив у Скиті Манявським біля Богородчан у Галичині. Могилою його ніхто ніколи не опікувався.

Петро Дорошенко, званий «сонцем Руїни», зрікшись гетьманства, помер далеко на Московщині — аж у В'ятській губернії, і там похований у монастирі в селі Ярополчі.

Гетьман Дем'ян Многогрішний, недооцінюваний нами гарячий оборонець прав України, засланий москалями у Сибір, там помер і там похоронений. Така ж доля спіткала й гетьмана Івана Самойловича.

Тлінні останки Івана Мазепи спочили у монастирі св. Юрія в Галаці в сьогоднішній Румунії. Але під час російсько-турецької війни матроси з російського пароплава викопали те, що покоїлося під мармуровою плитою.

Павло Полуботок загинув у тюрмі в далекому Петербурзі, де й похований. Останній кошовий Запорозької Січі, Петро Калнишевський, запроторений москвинами на Соловки, «започатував», мабуть, перші українські жертви сьогоднішнього соловецького пекла.

А з новіших могил згадати хоча б могили трагічно загиблого у повітряній катастрофі одного з вождів Української Галицької армії Дмитра Вітовського, що чорніє в далекому Берліні, і могило підступно замордованого більшовицьким агентом Шварцбартом Головного отамана Придніпрянської армії Симона Петлюри в не менш далекому Парижі та могило полковника Євгена Коновальця в Роттердамі.

І скільки їх ще, отих незаних і забутих, порозкиданних по широких просторах рідного краю і на чужині могил наших дорогих небіжчиків! Усіх їх і не перерахувати! Віримо, що недалекий той час, коли український народ позбирає розкинуті по широких просторах нашої землі кістки своїх великих людей і збудує для них велику святиню.

А поки що мусимо в наших серцях збудувати нерукотворний пам'ятник для наших незабутніх постійними споминами про них та їхні справи та наслідванням тих великих діянь.

С. ВОЛИНЕЦЬ

На фото: Ярослав Мудрий. Скульптурний портрет-реконструкція М. Герасимова

Шановні читачі! Письменник Віктор Жадько працює над створенням першої в державі «Української енциклопедії некропознавства», де будуть зібрані матеріали про поховання відомих українців (особистість має бути знакова, із здобутками та працями, відомими в державі), історію кладовищ тощо. Автор звертається із проханням до краєзнавців, учителів, істориків України, всіх, кому не байдужа ця тема (як вітчизняних, так і зарубіжних), — надіслати свої побажання, а також — фото могил та коротку інформацію про небіжчика і його прижиттєве фото, матеріали про історію цвинтарів, терміни на електронну адресу: jadko-viktor@ukr.net або домашню: Жадько Віктор Олександрович, вул. Л. Первомайського, 5-а, кв. 44, м. Київ, 01133.

ЙОГО ШАНУЄ УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ!

З творчістю українського поета Івана Левченка знайомий ще звідтоді, як він кілька років тому приїхав до міста-героя працювати в Севастопольській регіональній державній телерадіокомпанії генеральним директором.

Його українські радіо- і телепередачі на культурно-мистецькі теми полонили слухачів і глядачів. Його чарівний, артистичний голос доносив і до українців, і до росіян, і до кримських татар безсмертні твори Лесі Українки і Тараса Шевченка, Івана Франка, вірші сучасних українських поетів Криму та України в цілому.

2004 року Іван Левченко за телевізійної програми «Відзвук Кобзаревих струни», «Дві дороги» та поетичний радіорепортаж «В гостях у сина» посів перше місце на Всеукраїнсь-

кому конкурсі «Українська мова — мова єднання» в номінації «На видноті усього світу». До речі, того пам'ятного для нас обох року ми з Іваном Левченком та великою групою журналістів Півдня України пройшли шляхами-дорогами моєї малої батьківщини — Черкащини, побували в місцях, якими колись ходив Тарас Шевченко, поклали квіти до його пам'ятника на Канівській горі. Протягом днів нашої поїздки я бачив Івана Левченка і з радісною осяяною усмішкою на його красивому обличчі, і в глибокій задумі, коли ми разом підіймалися крутими сходками до Тараса, чув його упевнений бархатний голос, коли він читав свої вірші високого громадянського звучання в аудиторіях, де нам доводилося зустрічатися з читачами.

Тоді, 2004 року, в Івана Левченка побачила світ його перша збірка віршів «Мигдаль на руїні», до якої увійшли його кращі поезії, написані переважно в Севастополі. Нині в нього уже кілька власних поетичних книг, а саме: «Все повертається в житті», «Єднаймося, браття!», «Я вірю: Україною Крим проросте!», «Ні, не все ще втрачено!», «Не губімо в собі Україну», «Недруги не зраджують ніколи», багато публікацій у журналах та газетах.

Вірші Івана Левченка — з чіткою громадянською позицією, глибоко патріотичні і ліричні. Він — один з тих, хто відроджував і утверджував словом і ділом на кримських теренах і, зокрема в Севастополі, рідне українське слово, нашу національну духовність. Його вірші «Дійшов Шевченко в Севастополь», «Українцям», «Мигдаль на руїні», «Земля Севастополя» та багато інших — зразки справжньої громадянської лірики, мужньої і ніжної Поезії.

Нещодавно Івана Левченка приїнято до лав Національної спілки письменників України. Він — кандидат історичних наук, доцент. Нині живе й працює в Києві, але тема Криму, як і раніше, посідає в його творчості одне з чільних місць. Севастополь, в якому він працював, Крим в цілому — його і любов, і біль, і глибока віра в те, що ця земля — невід'ємна складова Української держави. З цією вірою він і зустрічає своє перше шістдесятиріччя.

* * *

О, ні, Іван тут був не палігрим,
Який на півдні затишку шукає.
Про нього Севастополь пам'ятає,
Його шанує український Крим!

Він українціє приспаних будив:
«Єднаймося, браття!» —
кликав мужнім словом.
Мигдаль свій на руїні посадив,
Щоб Севастополь квітнув
веселково.

Він вірить: Крим ще буйно проросте
Україною. Прихилиться до неї,
Немов дитя, до матері своєї...
І в цьому є одвічне і святе.

Адже Вкраїна на землі — одна!
І перешийку обома руками
За неї Крим тримається віками,
Й Дніпро суди каналом долина.

Все повертається в житті
на обрії свії,
В собі ми Україну не забуємо,
Ї в біді не кинемо, не розлюбимо —
Не все ще втрачено, Іване,
друже мій!

Ти у Криму — не гість, не палігрим,
Ти тут — рідня,
тебе тут кожен знає,
На тебе Севастополь наш чекає,
Тебе чекає український Крим!

Твої пісні і вірші тут бринять,
В Криму ти нам іще потрібен дуже...
Дозволь тебе, як брата, обійняти,
І з ювілеєм привітати, друже!
Данило КОНОНЕНКО

НЕЗМІННИМ РЕЙСОМ

Собі під ювілей

Оглянусь — здається:
І жив, і не жив...
А вже шістдесят буде —
Віха.
Я — рейсів своїх
Пасажир,
Якими мав їхати.
Тих рейсів було
Не один і не два.
Рушав — не питався,
Що матиму з того?
Я той, хто леліє
У серці слова.
Я той, кому
Доля судила
Дорогу.

Вже зимно...
З гори — он якої —
Йду вниз.
Та є ще у паспорті
Місце для візи.
І от що:
Ніхто
Замість мене
Ніколи
Не ніс
Моєї валізи.
У перші
Не пнув
І задніх не пас.
Що вже випадало —
Й на тому
Спасибі.
Діставсь
Не з сумирних
Трудяга Пегас.
І Муза —
Як Муза:
Не з гірших же
Ніби...

Щоб звівся до неба
В стегу колосок,
Потрібно укинути
В землю зернину.
І хтозна,
Що встиглось?
Дай, Боже,
Рядок,
Аби не відмовчавсь
Лихої години.
Казав і кажу,
Що на світі
Ми є,
Казав і кажу,
Що навки
Ми будем,
Якщо честь і гідність,
Коріння своє
І дух український
В собі не огудим.

А їх же доволі —
Нешадних вітрів.
А їх предостатньо,
Хто хоче ярма нам.
Минають віки,
Та незламний наш рід,
Бо дух наш
І воля народу
Незламні.
Дай, Боже,
Й мені
Бути в слові,
Як він.
Таким непохитним
І спраглим
Свободи.
Щоб чули усі:
України я — син.
Нашадок
Козацького роду.
В душі
Не змовкає

Похідна сурма.
Нехай шістдесятій
Наблизився лютий,
А серце хоругви
В похід підійма.
І рейс мій незмінний,
Як досі,
Між люди.
НЕ ГУБИМО
В СОБІ УКРАЇНУ!
Цей контраст
дошкуляє щодня:
На тлі вбогості —
шик можновладців...
Загнуздана тривога коня.

Іван ЛЕВЧЕНКО

Бо допоки ти є, доти ми,
Як народ, чогось варті
на світі.
Підсолодженням знадам
не вір,
А навчися себе шанувати.
Доки ти є у нас — ми живі.
І це нас українцями звати.
Українці ми є. Не хохла.
І це нам заповідано здавна,
Щоб Вітчизну свою
берегли,
Рідну мову, і волю, і славу.
Ми розправимо плечі.
Й висот
Ще сягнем у житті
неодмінно.

ВЧИТЕЛЬКА

Пам'яті Любові Синагіної —
вчительки україномовної школи
№ 111, ліквідованої в Донецьку,
попри протести батьків
І світ не помітив,
Як ніби нічого не сталося:
А вчительку вчора
Добив серед ночі інфаркт.
Півроку вона
Із протестним плакатом
стояла.
Й на нього миськрада
Зважала не більш,
Як на жарт.
Ну, що за наївність:
Яка українська?
Панове, Донецьк —

І учні з батьками
Стояли уряд.
Лишився самотньо
Як доказ останній
У вчительки вдома
Протестний плакат.
І світ не вжахнувся.
Мовчали «Новини»...
А як заспокоїти душу мою?
Невже треба вмерти
У рідній країні,
Щоб дітям дозволили
Мову свою?!

НЯНЯ ДЛЯ ДЖЕКІ

Нас міняє час —
цей гример жорстокий:
Так вже замаскує —
не впізнає ніяк.

Щось купити з їжі.
І купальник теж.
Дай мені мобільний —
подзвоню до тебе.
А то, як донині,
знов десь пропадеш.
Записала номер.
І побігла далі.
А із мене рими
забриніли враз.
Краща однокурсниця
і красуня Галя —
Няня для собаки.
Як там: Джекі, фас!..
Увижалося море
у Криму далекім.
І чайні крики.
І розкішний дім.
Де на сонці грівся
і купався Джекі.
Поруч невідступно
няня Галя з ним.

МАСКО, Я ТЕБЕ НЕ ЗНАЮ!

Маски. Маски.
Всюди маски.
Маскарад життя без краю.
І кажу, хоч бачу наскрізь:
«Маско, я тебе не знаю!»
Навіть друзі маски носять.
Ім при зустрічі киваю,
А про себе мовлю просто:
«Маско, я тебе не знаю!»
Він прямий був
і незламний,
А тепер хто упізнає:
За бариш продасть і маму:
«Маско, я тебе не знаю!»
Так пітніє, мнучи пальці,
Лиш би втовпитись,
хоч скраю,
Та поближче до начальства:
«Маско, я тебе не знаю!»
Він, філософ, розуміє:
Вітер трави не ламає,
Бо трава хилиться вміє!
«Маско, я тебе не знаю!»
Онде пані пишногогруда.
Більш пліткарки не буває:
Аж іскриться, як огудить!
«Маско, я тебе не знаю!»
Раз сказав собі: а дай-но
Я під маскою сховаюсь.
І почув чиесь негайно:
«Маско, я тебе не знаю!»
Хитрувати, в масці бути
Мастаків скрізь вистачає.
Як би жити, щоб не чути:
«Маско, я тебе не знаю!»

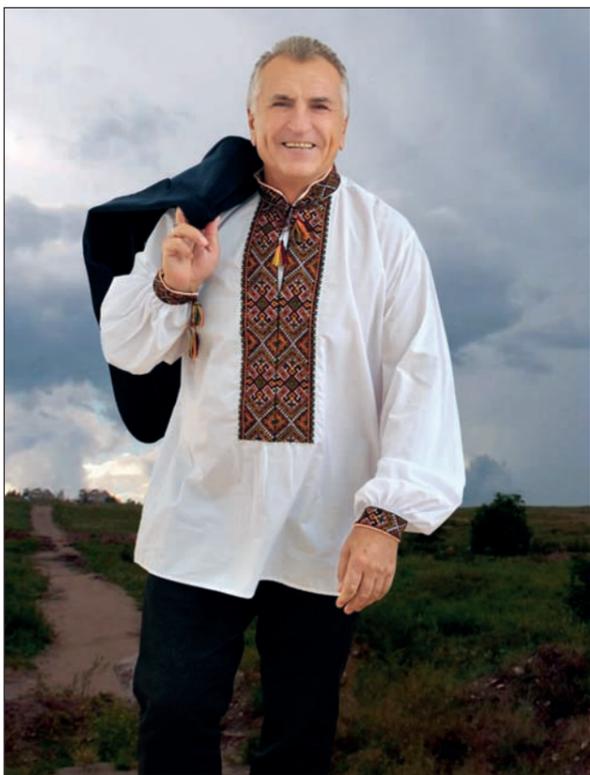
ГОРНУСЬ ДО УКРАЇНИ

Коли гірко душі мій стане:
Не заладиться ніч, а чи день,
Пригорнусь до Дніпрового
стану
І наслухаюсь рідних пісень.
Коли вітер холодний
остудить
Моє серце палке, як вогонь,
До людей прихилитися
буду —
Іх теплом обігрію його.
Коли серце зайдеться
від болю,
Як «курли» прокличать
журавлі,
Пригорнусь до рідного поля,
До своєї святої землі.
А як сили останні покинуть
І прощально сурма
просурмить,
Припаду до моєї України,
Щоб останнім теплом
обігрить.

«НЕХАЙ ШІСТДЕСЯТИЙ НАБЛИЗИВСЯ ЛЮТИЙ...»

І проснулась одвага
козацька.
Гики вершників.
Збита трава.
І малиновий стяг пламеніє.
Стрепенулась важка булава
У гетьмана на древній Софії:
«Під хоругви ходіть бойові,
Як запрагнете кращої долі.
Чи в Америці десь,
чи в Москві,
Хоч під ким, а неволя —
не воля!
Станьте миром
за землю свою,
І не ганьте нев'янучу славу,
Що добута в тяжкому бою
Проти недругів наших
лукавих.
М'яко стелять.
Та боки болять
Після ночі — під ранок
прозріння.
Доки є незалежна земля,
Доти є незалежна країна».
І завмерло усе. Відгуло.
Як запізне прозріння
гетьмана.
Це наснилось
чи справді було,
Україно моя безталанна?
Бачу: кошелі тягнуть
жінки —
Скарб нехитрий,
аби щось продати.
Біля входу в метро — пияки.
І з дитиною жebraє мати.
А в тієї он напис в руках:
«Поможіть — умирає
дитина!»
Кошти треба.
Хвороба тяжка:
Лейкемія — рак крові —
у сина.
То Чорнобиль дається
взнаки:
Що під Києвом,
і політичний.
З жиру бісяться
владців синки,
В бідняків —
злидарюють довічно.
Україно, проснися! Дітьми
Заклинаю тебе —
нашим цвітом.

Тільки вірити треба в народ
І в собі не губить Україну.
ЛЯЛЬКОВОД
Сусід за ниточку сип-сип:
— А хто ти є такий, народе,
Що хочеш бути сам —
господар
І незалежний їсти хліб?
— Та ми... Та я...
Ми — українці.
— Ну, що ж ви хочете,
скажіть?
— Так незалежно хочем жити!
— Але ж і ми вам не чужинці.
— Воно то так... Але ж земля,
Де ми живем, земля це наша.
І ми свою їмо тут кашу.
І засіваємо поля.
— Одначе й нам
потрібен хліб.
— Так і купляйте
на здоров'я!
Ми продамо його
з любов'ю.
А він за ниточку сип-сип:
— Так тее... Наш тут флот,
у вас.
— То й що? Які проблеми
в тому:
Нехай пливе собі додому!
— Так ми ж його, наш флот,
за газ...
— А ми і купим газ за хліб.
В нас пшениці
такі тут родять,
Аби лиш вільним
був господар!
А він за ниточку сип-сип:
— Ач осмілили як хахли!
— Та не хахли ми — українці!
— Ну, це свої
розкажеш жінці!
Хахли ви є, як і були:
Бо в вас тепер
знов наша влада.
І зачинай свій балаган!
...Десь голос жінки:
— Спиш, Іван?
— Та ні... Встаю!
Й завіса пада.
А він за ниточку сип-сип...
І доти ця вистава буде,
Допоки не цінують люди
І рід свій, землю власну
й хліб.
А він за ниточку сип-сип...

Це ж не Київ чи Львів...
Стояла з плакатом
У гурті батьківським.
І учні із нею
У гурті батьків.
Ну, що вони хочуть:
Учитися мови?
Але ж інші проти.
Чого стоїмо?
Є рішення ради:
Закрити, панове,
Ту школу українську.
І досить розмов!
Не винесло серце
Зневаги й наруги.
Коли всі послули
Від звичних трудів,
У вчительки серце
Спинилось від туги.
І ранок без неї
Донецьк розбудив.
Заплакало небо
Дощем на прощання.

Стрів я однокурсницю
через тридцять років:
— Галю, ти?
— Іване?! Ну, як бачиш, я...
І розговорились:
— Як ти?
— Та нічого.
— Ну, не прибідняйся!
Чула: ти — поет.
— А ти й досі в школі?
— Ні, вже, слава Богу!
Я в собаки... няня.
Є такий проект...
Мій хазяїн любить
Джекі до нестями.
Зараз я на море
маю їхати з ним.
— Себто ти і Джекі?
— Так. І поміж нами,
У Криму на двох нас
жде розкішний дім.
Ну, бувай! Спішу я.
Ще на ринок треба:

ОЧИСТИТИ ВІД СМІТТЯ! МИНУЛЕ

Якось дружина запитала у мене, чи читав я на останній сторінці «Дня» про замок у Радомишлі? (В. Костюкевич «Замок на Віа Регія», «День», № 177 від 04.10.2011 р.). Кажу, що ні, бо не встиг. Дружині завжди якось вдається раніше від мене прочитати свіжу пресу, бо, мабуть, читає текст по діагоналі, а ж читаю досить повільно, бо люблю перечитувати фрази, смакувати текст. Увечері нарешті прочитав статтю і одразу ж запропонував дружині поїхати туди (Радомишль всього в 100 км від нас). Тож найближчої суботи о пів на десяту ми вже були в Радомишлі під стінами замку, який оточувала сучасна двометрова огорожа з кованих прутів — пік.

Може, й на краще, що ми приїхали раніше (екскурсії згідно з оголошенням починалися об 11 ранку), тож мали змогу роздивитися все навкруги, пішовши впоодвож огорожі. Ми оніміли від захвату. Замок з червоної цегли немовби вплив в обрамленні зелені, води і скель. На головній бані — прапор України, а на нижчій — прапор-герб роду Богомольтців, на полотнищі якого був зображений бик і меч (вбий у собі гордино). З одного боку замку було величезне плесо, яке створилося внаслідок встановлення шлюзу перед замком (це було необхідно для водяного млина і папірні, про яку нижче), а з іншого — будинки мешканців Папірні. Залишилася така історична назва цього району Радомишля — райцентру Житомирської області. Іще раз переконалися, яка все-таки невичерпна у своїй вибагливості і вигадливості наша Матінка-Природа... Тут знайшли собі місце виходи скель на поверхню (сам замок стояв на величезній підземній гранітній брилі), об які билася і пінилася вода. Цей нескінченний всесвітній герць граніту і води — так і існують ці сили віковично поруч, не перемагаючи остаточно одне одного... Ми прошкували вздовж огорожі, а за нею кипіла робота: молоді хлопці зносили якісь колоди, згрібали листя та сміття, спалювали його і над замком піднімався характерний осінній дим з тужливо-сумним запахом зміни пори року... Нам вистачило півгодини, щоб обійти навкруги і підійти знову до центральної брами. Охоронець ввічливо перепитав, чи ми на екскурсію, і почув-

ши ствердну відповідь, доброзичливо дозволив увійти на центральний двір замку, а коли набереться необхідна кількість екскурсантів (15 осіб), він нас покличе. Представлені самим собі ми з задоволенням оглянули внутрішню територію замку, побували на зеленому острові у вигляді серця, з численними насадженнями кушів, квітів, дерев, які з часом перетворюють цей куточок у ландшафтний парк. Старовинні скульптури гармонійно вписалися в ландшафт замку з сучасним пам'ятником з каменю на воді архимандриту Єлисею Плетенецькому. Він зображений у момент, коли пливе у човні і читає книгу при свічці. Як стало потім відомо з розповіді екскурсовода, саме завдяки архимандриту Києво-Печерської Лаври Є. Плетенецькому в 1612 році на цьому місці була побудована папірня — майстерня з виготовлення паперу для друкарні Києво-Печерської Лаври. Папір робили з рослин, в основному з кропиви, льону та... часнику, який додавався в папір з метою відлякування гризунів і комах. Тож завдяки цьому зразки паперу збереглися й дотепер. Він (папір) був жовтуватого кольору, на відміну від традиційного європейського білого. Ця папірня була однією з перших у Центральній Європі. У XIX столітті тут також було побудовано млин. Дивний виверт історії, але папірня була зруйнована козаками за часів Козаччини (видно попала «під гарячу руку»). Потім настали роки-віки руйнації та забуття. На цьому місці було міське звалище сміття, а замок — напівзруйнований. Певно, кожна

приватизація власності має свої плюси та мінуси. Якщо в 90-ті роки в Україні на загал замість приватизації було здійснено фактично прихватизацію народного майна, то в даному випадку Ольга Богомолец — відомий лікар, поетеса, бард, культуролог, громадський діяч, меценат — придбавши чотири з половиною роки тому це сміттєзвалище і руїни замку, повернула цю перлину до життя. І сьогодні сюди потяглися люди, небайдужі до свого видатного минулого. Можна тільки уявити, скільки сюди вкладено сил, енергії, коштів, щоб врешті-решт на березі невеличкої невідомої річки Мики засяяла ця перлина нашої історії. Як повідомила екскурсовод, тільки сміття було вивезено понад 60 тонн (!). Аж напрошується аналогія з історією України: скільки ж спеціально вигаданого історичного сміття утворилося навкруги неї, щоб приховати правду виникнення Держави України, принизити і применшити значення її для Європи і світу.

Ми помилувалися осіннім різнобарв'ям «сердечного» островця, скелями в обрамленні бурштинової води, посиділи на зручних стільцях, виготовлених під старовину сучасними ливарниками, а потім чемний охоронець запросив нас на екскурсію. Безумовно, окрасою екскурсії була величезна колекція домашніх ікон (понад п'ять

тисяч). І хоч ми з дружиною ставимося досить спокійно до іконописного мистецтва, побачивши цю експозицію, відчували, наскільки ж ікона є відтворенням життя і духу народу України, незалежно від регіону. Експоновані ікони зібрано з усіх регіонів України,

тож відчувається характерна особливість виготовлення ікон у кожному з них. А якщо додати до цього, що вони (ікони) у більшості писалися непрофесіоналами, то це ще більше наближало святі лики до земного буття людей. І той факт, що в них — образи живих людей і реального життя, доброти і доброзичливості лише зайвий раз підкреслює, що вони — святі — дійсно служили народowi, а не навіпаки — як інструмент державної влади. Певно, це є дуже суттєвою відмінністю істинного православ'я. Вразили різноманіття ікон за способом виготовлення — з

деревя, на полотні, на склі, металі, за технікою виконання — малювання, різьблення, вишивання, кування. Відомо ж, що ікони в Україні були супутниками повсякденного життя людей, їх навіть називали подорожніми, до ікон зверталися з молитвами в усіх випадках життя: з проханням про захист, допомогу, спокуту... Тож в експозиційних залах витає потужна намоленна аура, яка йде від ікон... І тут, в принципі, не важливо те, з чого і як виконана ікона, важливо, що вона є вмістилищем духовності людей. І дійсно, на ці «домашні» ікони дивилися тисячі, а може, й мільйони очей, вони чули слова прохання, подяки, мольби про допомогу, спокуту в гріхах. Таким чином «намолені» ікони трансформували накопичену енергію молільників і тепер самі стали джерелом позитивної енергії, яку сьогодні щиро віддають усім відвідувачам. Тож зовсім не даремно експозиція ікон називається «Душа України». Ця душа незнищенна, про що свідчить спеціальний куточок на зовнішній стіні, який у різні часи темні сили творили над ними. А ВОНИ ВСЕ ОДНО ЖИВІ. Як не згадати відомий вислів, що рукописи не горять, так само й ікони...

Безумовно, окрасою в палаці є затишні трапезна з каменем і невеличка концертна зала (майже з упевненістю можна сказати, що тут будуть виконуватися музичні камерні твори). Вразила акустика —

коли екскурсовод включила акустичний прилад звучання рояля в залі, їй-Богу, у мене пішли зашпори по шкірі...

Сьогодні палац у Радомишлі вже відчинив свої двері відвідувачам, і це прекрасно. Радує той факт, що в нашу похмуру меркантильну сучасність з'являються такі світлі моменти, як цей — замок на Віа Регія — в кінці «шляху королів» від Атлантики до центру Київської Русі — Києва — що є найдовшим шляхом із Західної до Східної Європи. Тобто таким чином сучасний Радомишль вінчає сьогодні Віа Регія, а відповідний диплом господарки Ольги Богомолец є європейським підтвердженням цього факту. Непересічна подія лише зайвий раз підкреслює доточність української історії до європейської як її складової, підкреслює, що наша ідентичність суголосна європейській. Дійсно, нас понад триста років тому силоміць вирвали з європейського контексту історії, нав'язуючи азійські цінності і належність до Азії. Але сила правди не гине під сміттям, про це свідчить палац у Радомишлі. Рано чи пізно це сміття відкидається і через нього проступають контури нашої незбагнено-величної історії, яка вписується в канву 1160-ліття Київської Русі-України. Тож, Боже, бережи таких святих людей, як пані Ольга. Низький Вам уклін за все те, що Ви робите на благо і для відродження й повернення історії України від подружжя Фалагашвілі — Світлани та Михайла.

Михайло ФАЛАГАШВІЛІ
Ірпінь — Радомишль — Ірпінь

«ТЕМРЯВУ ШАБЛЮКОЮ НЕ ЗДОЛАЄШ...»

З Юлією Бережко-Камінською познайомився, можна сказати, випадково. В одній із газет Приірпіння прочитав її вірші і не зміг залишитися до них байдужим. Розшукав поетесу (допомогла редакція), і ми обмінялися кількома листами. Домовилися: якщо доля знову кине мене до Ірпеня, то неодмінно зустрінемося. На щастя, в курортному Ірпені, улюбленому місті українських письменників, є декілька наших передплатників — надзвичайно цікавих людей. І тому довго чекати на зустріч не довелося. Вона не розчарувала. А коли я прочитав книжечку її віршів «Між видихом і вдихом», перед-

— Юліє, україномовних поетів не те, що в Херсоні, але й під Києвом небагато... Тому закономірне запитання: чому пишете українською? Щоб так гарно писати, треба, як мінімум, дуже любити мову!

— Ну, по-перше, я — українка, батьки мої — українці... До того ж моя мама з Моринців, а це батьківщина Тараса Шевченка. Кажуть, що колись приїздив дослідник з Києва, мого дідуся тоді викликали в сільраду і сказали, що він є нащадком по лінії сестри Тараса Шевченка Катерини. Але спеціально ми не досліджували це питання.

— А яка мовна ситуація на Херсонщині зараз?

— Село є «царством» суржикі, причому доволі зросійщеного. Не менш як 50% слів російські, решта ж — суттєво перевернутий український. Принаймні, така картина у тих селах, де я побувала. Херсон же практично на 100% російськомовний, українською там говорять хіба що приїжджі та ще, може, якщо викладачі... Коли я приїздила до Херсона зі столиці, де навчалася на факультеті журналістики, то відчувала себе дещо ніяково. Адже саме в Києві я вирішила розмовляти лише українською, а на мою правильну літературну мову херсонці відразу звертали увагу...

— Отже, столиця допомогла Вам прийти до українства? А чим саме — може, своєю відносно високою — порівняно з Херсоном — культурою?

— Просто, відірвавшись від звичного середовища, мені легше було зробити

свій перший крок, реалізувати свідомо зроблений вибір. До того ж на журналістиці, де я навчалася, україномовних студентів було не менше половини, тому ніякого дискомфорту я не відчувала.

— А в самому Херсоні тепер ситуація змінилася?

— Так, на мову реагують спокійно. Знаєте, для мене мовної проблеми взагалі не існує. Зі своїми віршами я виступала і в Херсоні, і в Криму, і на багатьох міжнародних фестивалях, де було дуже багато людей з Росії, а також російськомовних авторів з України. І, тим не менше, ставлення до моїх віршів завжди було теплим, прихильним.

— А де саме Ви були в Криму?

— В Сімферополі, Ялті, Коктебелі... Нещодавно в Ялті був фестиваль «Сінаніфест», на який приїхали москвичі, петербуржці, харків'яни, не кажучи про самих кримчан. Я там була, мабуть, єдиною, хто розмовляв українською. Все ж посіла друге місце, на що зовсім не сподівалася...

— А де саме Ви були в Криму? — В Сімферополі, Ялті, Коктебелі... Нещодавно в Ялті був фестиваль «Сінаніфест», на який приїхали москвичі, петербуржці, харків'яни, не кажучи про самих кримчан. Я там була, мабуть, єдиною, хто розмовляв українською. Все ж посіла друге місце, на що зовсім не сподівалася... Люди говорили: ми сприймаємо не мову, а вірші. Чомусь в народі усталася думка, що наші «воріженьки» такі-сякі і нам постійно заважають... Але якщо робити свою справу з любов'ю, якщо творити вишуканий мистецький продукт у рамках своєї культури, то люди це всею душею сприймуть. Темряву шаблюкою не здолаєш... А ось культура має неабияку притягальну силу, шкода, що не всі це розуміють. Треба творити продукт на такому рівні, щоб люди,

сприймаючи ваш твір, сприйняли і полюбили вашу мову.

— До вашого Будинку культури приходять різні люди. Чи можна якось впливати на це середовище, тобто збирати, підтримувати, «концентрувати» навколо себе кращиків?

— Якщо дитина добре грає на скрипці чи фортепіано або любить поезію, вона часто почуває себе «білою вороною». Тому їй потрібно «своє» середовище, а не те, в якому живуть з горілкою, пивом і матом... Дуже важливо, що такі люди тягнуться до нас. А ми охоче гуртуємо творчих і небайдужих до суспільних проблем громадян незалежно від віку. На мові ми не акцентуємо увагу. Бо у нас у всіх має бути спільна мова — мова музики, поезії, добра і краси...

— Хочеться, щоб Ви, степовичка, роблячи добрі справи в Ірпені, не забували про Таврію, контактували з кримською інтелігенцією...

— А я контактую! Мене перекладає цікавий поет Микола Ширяєв із Сімферополя. Переклав уже п'ятдесят моїх віршів, на що пішло декілька років. У нього є вже декілька книжок, куди увійшли мої твори. Плануємо видати окрему книжечку, але поки що на це катастрофічно не вистачає часу... До речі, в Росії мої вірші перекладає Володимир Артюх. У «Московському віснику» є добірка поезій ХХ-ХХІ століть. Є там цикл «Із української поезії», туди увійшли дев'ять авторів, серед них Євген Плужник, Ліна Кос-

тенко, Василь Симоненко... А моя добірка завершує цей цикл.

— А чому москвичам і сімферопольцям так подобаються Ваші українські вірші?

— Не знаю, це треба у них попитати... Кажуть, що мої вірші «дихають», вони не відпускають, беруть у полон...

Сергій ЛАЩЕНКО

Юлія БЕРЕЖКО-КАМІНЬСЬКА

КОКТЕБЕЛЬСЬКИЙ ЦИКЛ

1

Від неї.
Від нього.
Від жесту.
Від пози.
Нікого.
Нічого:
Ні міста,
Ні криків.
Від кислого погляду,
Що — до корозії,
Без строку,
Без міри,
Без точного ліку.

Від куряви погляду,
Диму і гарі.
Від черги і натовпу —
Лузом у спину.
Від мату.
І осуду.
Бруді.
Базарів.
Від фальші.
Від клину,
Того, який — клином.

Від того, що не
І того, що не дуже.
Від глянцево-слизького
І реву моторів.
Туди, де живуть
Наші думи і душі

Усе ще без нас:
До моря.
До — моря!..

2

Море точить леза хвиль.
Дно відкрите, як вітрина.
Ранок.
Серпень.
Море.
Штиль.
Вибирай собі перлину!

Ніч під камінь залягла.
Сонце — наче діжка меду.
Я — сама собі пра-пра,
Ти — собі далекий предок.

У краю лаванди — сіль
На кінцях строкатих китиць.
Спробуй — втримай
повний штиль
У яким — не повторитись!

3

Не повторитись
у собі самому.
Вчорашній — луска.
Луска від ядра.
На морі — шторм,
І хочеться додому,
Туди, де протяг
з запахом метра.

Туди, де гравій,
і бетон, і клумби
Петуній білих.
Де жоржин пора.
Засмаглим повертатися
Колумбом,
Стрічати провулки
радіним «Ура!»
Приймати осінь
і дощів гостини,

Людей і будні, отакі, як є.
І не шукати в іншому
причини,
І не вважати, що усе твоє.

ОБЕРЕЖНО

Як жоржини в мороз
несуть,
Як — уперше дитину
беруть на руки,
Як — кульбабу од вітру,
Як — скло,
як — ртуть,
Фото коханого у розлуках,
Сни, які б віями не злякають,
Конеї, що рук і вуздечок
не знають,
Як Бога свята,
Як золото тать
Несу
Твоє перше
Зронене випадково,
ніжне і щире
«кохаю».

3.08.2010 Тарханкут

Жовтень підступно теплий:
Себе уявляє літом.
Грається сонце, себто —
Гріє kota на плитах.

Мружаться в листі клена
Промінь, на ласку щедрий.
Кров ще не стигне в венах
Через тоненький светр.

Літа зміліла цівка:
Прілого листа запах...
Звечора осінь — дівка.
На ранок — столітня баба.
9.10.2009 Сімферополь

ВРУЧЕНО ПРЕМІЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Нещодавно у столичному Будинку вчителя було вручено премію імені Василя Стуса. Почесну нагороду вручав відомий дисидент Євген Сверстюк, який був одним із ініціаторів її заснування. Після обговорення та затвердження кандидатур у колі попередніх лауреатів премію у 2012 році вручено:

Євгену Захарову — за багаторічну системну роботу у сфері захисту прав людини та видав-

ничу діяльність, зокрема, за третю частину «Міжнародного біографічного словника дисидентів. Україна».

Володимирі В'ятровичу — за розкриття таємниць архівів радянської спецслужби від ЧК до КГБ та актуальну публіцистичну працю «Історія з грифом «Секретно».

Ірині Жиленко — за поетичну творчість та книгу спогадів «НомоFeriens», унікального літопису шістдесятників.

Наразі лауреатів премії Василя Стуса — близько 60 осіб, серед яких літератори, митці, вчені, громадські діячі. Критеріями відбору кандидатів слугують активна присутність в українському культурному просторі, мистецький рівень та виразна громадянська позиція — дух Василя Стуса.

«Для мене це велика честь та велика відповідальність», — сказав Євген Захаров. — Честь, тому що Стус — мій найулюбленіший поет і отримати премію його імені дуже багато значить. Велика відповідальність, тому що сьогодні, коли повернулися політичні переслідування, знову актуальні його слова — «за

мною стояла Україна, мій пригноблений народ, за честь котрого я мушу обставати до загибуні». Це відповідальність кожного з нас, коли знову під загрозою основні цінності свободи і прав людини, цінності, яких був позбавлений Стус, і які ми повинні відстояти».

Поетеса Ірина Жиленко сказала, що зараз абсолютно в такому віці і має такий характер, що жодні премії їй мало стосуються. «Але премія Стуса — це дуже почесно і дуже важливо в моєму житті. Замолоду ми — як зернятка, і тільки Сіач знає, що з нас виросте. Треба було пройти життєве горнило, щоб видно було, з кого поспілеть попіл, а з кого — алмази. Таким алмазом першої величини я бачу Стуса. Не можна бути песимістом, якщо на світі були такі люди. Якщо вони є — значить, ще будуть, значить, людство має перспективи на майбутнє».

Історик Володимир В'ятрович зазначив: «Відзнаку, яку я маю честь отримувати сьогодні, не зачепила моральна інфляція. Запорукою цього є саме ім'я Василя Стуса, людини, яка ніколи не йшла на компроміси із власною совістю, яка здатна була протистояти несправедливості у форматі — сам проти злочинної і, здавалося, нездоланної системи. Високу планку нагороди не дозволяють понизити його побратими-дисиденти, які опікуються нею сьогодні».

Премія імені Василя Стуса заснована 1989 року Українською асоціацією незалежної творчої інтелігенції. Вперше вручалася у Львові, а 1990 року набула столичного статусу. Премія присуджується авторам, які мають визначні успіхи у своїй галузі, займають виразну громадянську позицію, активно присутні в українському культурному просторі.

БОРИСА ОЛІЙНИКА ВИСУНУЛИ НА НОБЕЛІВСЬКУ ПРЕМІЮ

Шведська академія, яка опікується Нобелівською премією в галузі літератури, отримала офіційне подання Національної академії наук України за підписом Бориса Патона про висунення кандидатом на здобуття Нобелівської премії 2012 року поета-академіка Бориса Олійника. Про це повідомляє «Буквоїд».

У жовтні 2011 року під час ювілейного вечора, присвяченого 100-річчю творчої діяльності класика сербської літератури Нобелівського лауреата І. Андрича була виголошена пропозиція щодо висунення на здобуття Нобелівської премії в галузі літератури у 2012 році дійсного члена Національної

академії наук України Бориса Олійника. На цьому зібранні зорганізувалася ініціативна група з числа представників творчої і наукової інтелігенції, яка провела у листопаді-грудні 2011 року публічне обговорення цієї пропозиції. Ініціатива була оприлюднена через засоби масової інформації.

Борису Олійнику, розповідає професор інституту філології Київського університету ім. Шевченка Павло Рудяков, повідомили про це, коли робили перші кроки. Він поставився з гумором: «Хлопці, у вас же є робота. Нею і займайтеся». Згодом зверталися до нього напівофіційно. Б. Олійник сказав: «Українська література давно заслужила мати свого Нобелівського лауреата. У нас є прекрасна поетеса Ліна Костенко. Її й висуніть. Тоді я вас підтримаю...»

«ФОКУС» НАЗВАВ 25 НАЙУСПІШНІШИХ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ

Журнал «Фокус» оприлюднив рейтинг 25 найуспішніших письменників України. Очолила його Лада Лузіна.

Як пояснили організатори рейтингу, він формувався у кілька етапів. До попереднього списку увійшли сучасні автори, які видавалися за останні десять років, номінанти та лауреати літературних конкурсів та премій. Підсумковий список із 25 письменників було складено за кількістю примірників, які були продані у книжкових магазинах, мережах та інтернет-магазинах у 2011 році.

Як зазначив «Фокус», до списку не потрапили автори жанрової літератури «у чистому вигляді», книжки яких

розповсюджуються здебільшого за каталогами.

Партнерами проекту були Українська асоціація видавців і книгорозповсюджувачів, мережа «Читай-город» і «Книжковий супермаркет», видавництво «Фоліо», книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», інтернет-магазин «Лавка Бабуїн», Yakaboo та мережа магазинів ЕМРІК.

Отже, ось так виглядає ТОП-25 українських письменників.
1. Лада Лузіна (119 тис. 98 проданих примірників); 2. Василь Шкляр (103 тис. 688); 3. Любо Дашвар (100 тис. 797); 4. Андрій Кокотюха (25 тис. 897); 5. Сергій Жадан (24 тис. 434); 6. Ірена Карпа (20 тис.

276); 7. Ірен Роздобудько (15 тис. 19); 8. Наталка Сняданко (10 тис. 796); 9. Андрій Курков (9 тис. 358); 10. Юрко Іздрик (7 тис. 656); 11. Любо Дереш (6 тис. 506); 12. Ліна Костенко (5 тис. 553); 13. Марина і Сергій Дяченки (4 тис. 787); 14. Олександр Ірванець (2 тис. 984); 15. Юрій Андрухович (1 тис. 927); 16. Артем Чех (1 тис.111); 17. Таня Малайчук (1 тис. 55); 18. Світлана Поваляева (976); 19. Оксана Забужко (722); 20. Тарас Прохасько (592); 21. Генрі Лайон Олді (513); 22. Олесь Ільченко (282); 23. Юрій Покальчук (256); 24. Лариса Денисенко (255); 25. Лесь Подерв'янський (244).

До статті Олександра Польченка «Чи є в Криму український театр?» ми повернемося, мабуть, ще не раз. Навряд чи вона когось залишила байдужим. А тому кожен український активіст, партійний чи громадський діяч повинен прагнути донести до всеукраїнського загалу тезу, висловлену автором статті: «Здоровий глузд підказує, що поряд з російським та кримськотатарським театром у Криму повинен існувати повнокровний український театр з україномовним репертуаром, щоб кримчани та гості Криму могли не тільки порівнювати, але й учитися толерантності...»

Щоб розв'язати цю проблему, потрібно не так уже й багато: бажання, воля і певна кількість фахівців. Я маю на увазі навіть не так акторів та драматургів, як чималенький загін працівників ЗМІ. У Криму неможливо буде вирішити ні кримськотатарську проблему, ні українську до тих пір, поки інформаційний простір в державі лишатиметься розірваним. АР Крим досі залишається регіоном парадоксів. З одного боку можна нерідко почути від кримчан: «Крым — не Украина!» Кримські татари, з якими контактують, чомусь завжди мене переконують: «Українцев здесь нет...»

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

«ЩОБ ХРИСТОС ЗАЙНЯВ МІСЦЕ В СЕРЦІ КОЖНОГО З НАС...»

Ось і минули Різдвяні свята... Як хочеться, щоб після них Христос зайняв місце в серці кожного з нас! Гідне місце, найпріоритетніше... Тоді все інше, згідно з Євангелієм, додасться. Рідна мова, культура і все, що пов'язане з національним буттям, — це надзвичайно важливі речі. Але ж наскільки повніше, ефективніше використовувалося б це багатство у сонмі інших мов, культур, менталітетів, — славлячи Творця Всесвіту...

Про це я подумав після прочитання статті Олександра Польченка «Чи є в Криму український театр?» Тема болюча... Але ж саме в цьому театрі живою українською мовою йшла увізнена зі Львова вистава Мирослава Скорика «Мойсей». Оце — велич духу! А стосовно українського чи загальнолюдського, то кожен глядач сам розставляє свої пріоритети. До речі, навіть у нашому російськомовному Сімферополі важко було протиснутися крізь натовп бажаних потрапити до залу. І ніхто не зважав на мову спектаклю! Бо люди відчували присутність чогось незрівнянно вищого. До речі, несусвітньою дурістю є недооцінка можливості пропагувати українську ідею російською мовою. Або латиську — тією ж мовою. Стаття «У Києва є шанс швидше заговорити українською, ніж заговорити латиською Рига...» («КС» від 23.12.2011) також наводить на роздуми. Латвія могла б використати ситуацію, яку їй подарувала історія, у власних цілях, не замикаючись у гомості самодіївстві. Промовистий факт, вартий глибокого аналізу і вивчення.

Віктор СИДОРЕНКО
м. Сімферополь

ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ ГЕРОЇВ БАЗАРУ

Яка багата наша історія на героїчні вчинки та самопожертви заради щасливого майбутнього для прийдешніх поколінь! І як мало ми знаємо про це! Найголовнішим завданням українців завжди були захист земель і

Мовляв, найбільш проукраїнською силою є саме вони. З іншого боку, в тій же кримськотатарській пресі деякі автори лякають усіх, кого тільки можна, українським шовінізмом і доведеною до філігранності асиміляторською політикою Києва. Не кажу вже про тих гостей Криму, які приїждять з «блокам'яної». Ска-

СПОЧАТКУ — ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

жімо, Едуард Кульпін, головний редактор московського журналу «История и современность», на сторінках «Полуострова» (№ 26 за 2006 р.) висловив таку точку зору: «Сегодня в Украине правят бал силы, которые не оставляют места в стране ни для какой нации, в том числе и для крымских татар, кроме украинской. Это унитарное государство. Перспектива вырывается только одна — стать через два-три поколения украинцами татарского происхождения (...) Это не интеграция, а ассимиляция и украинизация всех этносов, проживающих в Украине...»

Підозрюю, що маячно московського гостя більшість читачів «Полуострова» сприйняла за чисту монету. Якби в часи правління

Ющенка вдалося бодай трохи уповільнити маховик русифікації, то в Криму давно б уже відкрили з десяток таких шкіл, як нинішня престижна і шанована Українська школа-гімназія в Сімферополі. Бо є ж бажання! А кількість російськомовних у Львові не була б утричі більшою, ніж кількість власне росіян. Бачите, навіть у

західноукраїнському «П'ємонті» українці не поспішають повертатися до прадідівського коріння! Та й у Києві (якби тривала бодай слабенька, але послідовна українізація) вже давно заговорили б українською принаймні 25 % місцевих жителів, а фахівці вважають, що цього вже достатньо для збереження мови. Якщо така ситуація в «помаранчевій» частині України, то про яку насильницьку українізацію можна говорити в Криму? І тим не менше, кримчани, які читають не львівську, а свою місцеву пресу, про ці очевидні речі можуть і не знати. І гріх звинувачувати їх в українофобії... То як же зробити, щоб кримчани могли знати правду? Запровадити цензуру? Казати за свідому дезінформацію?

Ні, достатньо видавати на території АРК декілька інтелектуальних, правдивих (хай і російськомовних, але ж не антиукраїнських!) газет. Можна посприяти, щоб до кіосків Севастополя, Євпаторії, Керчі, Бахчисарая та інших міст і селищ завжди потрапляли свіжі числа «Дня» чи «Дзеркала тижня». Тоді і росія-

ни, і українці, і кримські татари краще знатимуть, що робиться на материковій Україні. Пожвавішає інформаційний обмін, внаслідок якого українці більше знатимуть про всі кримські проблеми. А поки що дезінформованість кримчан просто неминуча... Ну, що може думати про українців пересічний кримський татарин, читаючи поему «Факел над Кримом»? Вона написана діячем кримськотатарського руху, росіянином Григорієм Александровим ще в 1978 році і присвячена Мусі Мамуту. Того місцеві кримські чиновники довели до самоспалення. Затероризували. Але послухайте-но, як вони розмовляють: «Геть звидсиля! Тикай к себе домой...» або: «крымским места нет в Крыму,

тикай пошвидче, иль в тюрьму!» І далі в такому ж дусі. Виходить, що саме прокляті хохла, захопивши Крим у 1954 році, не пустили Мусу Мамуту на Батьківщину... І це ж надруковано в кримськотатарському виданні, начебто в проукраїнському. То що говорити про інші? Кому пояснити, що в ті часи україномовний чиновник навіть у Києві викликав підозру? А у Донецьку такого «націоналіста» відразу поставили б на облік в КГБ — навіть якби він був простим шахтарем... Невже не можна було урівноважити цей матеріал віршами тих українських поетів, які сумували, що в Криму не залишилося кримських татар? Такі вірші є, писалися вони ще в 60-ті роки і, як ви здогадуєтеся, зовсім не з кон'юктурних міркувань...

Як бачимо, у нас не лише проблеми з проросійськими силами. Навіть кримськотатарська інтелігенція ще не настільки зріла, аби усвідомити: партнерські стосунки з напівправди не виростуть... Тому я вважаю: будь-яку нормалізацію міжнародних стосунків (включаючи право українців на свій театр) у Криму треба починати з інформаційного простору. А все інше докладеться.

Сергій ЛАЩЕНКО

м. Львів

встановлення власної державності. Кривавими літерами у минулому закарбувалися безліч спроб зробити Україну незалежною, окремою державою. Ми повинні принаймні пам'ятати про них. Визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького, універсали Української Центральної Ради... Але були й менш відомі, та не менш важливі, історичні події. Про одну з таких напередодні зимових свят нам нагадала Громадська рада при Харківському районній державній адміністрації. Вона збрала небайдужих харків'ян та жителів області, щоб вшанувати пам'ять героїв Базару — фінальної битви Першого Зимового походу УНР.

...Холод повітря і тепло гарячої крові. Впевнений погляд і запах пороху. Сіре небо і світлі сподівання. Таким постає в уяві цей день після розповіді члена громадської організації «Наш дім — Мерефа» Лариси Василівни Назаренко. 17 листопада 1921 року поблизу містечка Базар, що на Житомирщині, група генерал-хорунжого Юрія Тютюнника потрапила в оточення. Тут загинуло близько 400 вояків, 500 потрапили до полону, інших розстріляли згодом за широком комісії. Та вони до кінця залишилися вірними своїй Батьківщині і помирали, співаючи гімн «Ще не вмерла...» 3 того часу минуло 90 років...

Враження посилювали і невеликі фільми про Перший та Другий зимові походи армії УНР. До чого тут Другий? Не кожному вистачить сили після таких втрат піти знову у бій, розуміючи, що історія може повторитися. Так воно, на жаль, і сталося.

Та боротьба українців три-

вала далі. Про наступну хвилю опору — діяльність вояків ОУН-УПА у часи Другої світової війни — розповів громадський діяч Володимир Лиснюк.

Багато подвигів наших захисників можна було ще згадати, але час швидко минув, вечір пам'яті добігає кінця. Тетяна Селезньова, голова Громадської ради при ХРДА, запропонувала завершити його героїчними піснями у виконанні спеціального гостя заходу — кобзаря Святогора.

На вечір пам'яті завітала як люди старшого віку, так і молодь. І кожен із них дізнався щось нове або в черговий раз переконався, що Україна — держава з великою історією. Саме тому усі ми сьогодні маємо важливе і нелегке завдання — не зрадити своїх предків, допомогти уже незалежній країні розквітнути по-справжньому, щоб з гордістю казати своїм онукам: «Ми — українці!»

Світлана ШКУРАЙ

м. Харків

ПАМ'ЯТЬ ПРО КРУТИ КЛИЧЕ ДО БОРОТЬБИ

Для вшанування пам'яті загиблих героїв Крут вирушив від храму св. Йосафата автобус під проводом капелана УПА отця-настоятеля Михайла Нискогуза. До червоноградських вояків УПА, козаків, студентів Червоноградського гірничо-економічного коледжу у Львові приєдналися члени товариства «Пам'ять». Всього зі Львова ми вийшли на трьох автобусах.

У Крутах є не лише пам'ятний знак, а розміщено цілий музейний комплекс, що створений на пожертви. «Новим Крутам не бути» — прочитали учасники мітин-

гу 29 січня на одному з плакатів.

Представники делегації поклали квіти. Пролунало звернення Президента України у День пам'яті Героїв Крут. Заупокійну молитву відправив архієпископ УПЦ КП Євстратій. Полеглих традиційно вшанували хвилиною мовчання.

Курсанти і ліцеїсти Львівського ліцею імені Героїв Крут пройшли урочистим маршем.

На мітингу опозиційних сил, що відбувся після мітингу влади, спільну панахиду відправили священники УГКЦ і УПЦ Київського патріархату. У своїй проповіді о. Михайло Нискогуз просив у Бога: «Господи! Дай усім співвітчизникам таку любов до Батьківщини, яку мали 300 київських юнаків, які в холодний січневий день вирушили у майже безнадійний похід назустріч злобному ворогові. Вони знали одне, що не зможуть жити в рабстві у чужинців. Вони були готові віддати найдорожче — власне життя за свою і нашу свободу. Їхні серця чули той брязкіт кайданів, якими на століття закували тіло України. Вони летіли у бій, щоб дати приклад нескореності українського національного духу». Священник застеріг: «Найбільше нещастя в український дім може принести не ворог, який може хіба що вбити нас, не друг, який може хіба що зрадити нас. Найбільшим ворогом є наша байдужість і брак єдності, через які в український дім може прийти і смерть, і зрада, і неволя».

Анатолій ТРОЦЮК

м. Червоноград

ДАВАЙТЕ ВИДАМО КНИГУ!

Упродовж грудня 2011 — січня 2012 років газета «Кримська світлиця» друкувала науково-публіцистичний нарис відомого українського вченого-садівника та історика науки, симиренкознавця Петра Вольвача «Розстріляний сад», присвячений 120-літтю від дня народження видатного вітчизняного вченого-садівника, помілога та організатора садівничої науки професора Володимира Симиренка.

Разом зі своїм батьком, всевітньо відомим українським ученим-садівником та помілогом Левком Симиренком, упродовж XIX-XX століть вони створили знану у усьому світі унікальну українську садівничу наукову школу. Вони обоє та створена ними симиренківська наукова школа були знищені злочинним сталінським режимом.

Якщо зусиллями української та світової громадськості ім'я та наукову спадщину Левка Симиренка сьогодні повернено у вітчизняну історію та садівничу науку, то Володимир Симиренко і його величезний науковий доробок донині перебувають у зоні замовчування та байдужості.

Ухвалені ще в 2002 році Постановою Верховної Ради (№ 31 від 7 лютого 2002 р.) та Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 281-Р від 1 червня 2002 р. «Про вшанування пам'яті великих українських учених-садівників Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка» стосовно видання не були виконані. Звернення наукової громадськості до Верховної Ради України про відзначення на державному рівні 120-ліття від дня народження видатного ученого так і не було почуте. І коли б не окремі публікації дослідників-ентузіастів та здійснене упродовж 1995-1996 рр. донькою вченого, громадянкою Канади Тетяною Симиренко, видання збереженої нею визначної праці професора Володимира Симиренка «Часткове сортознавство плодівих рослин», то навіть фахівці не знали б про його величезний науковий доробок.

Як не прикро, але навіть після наукової та громадської реабілітації родини Симиренків в Україні жодного разу не вшанували на державному рівні ювілейні дати видатного ученого. Навіть за

В. Л. СИМИРЕНКО

всі роки Незалежності України про нього також не видано жодної книги. Внесок же професора Володимира Симиренка у вітчизняну садівничу науку не поступається науковому доробку його батька.

Враховуючи багаторічні напрацювання кримського дослідника-симиренкознавця, академіка Петра Вольвача, Кримська філія наукового товариства ім. Т. Шевченка звертається з уклінним проханням до української громадськості та до всіх небайдужих людей, перш за все до вітчизняних підприємців, чий бізнес пов'язаний із садівництвом та сільським господарством, надати фінансову підтримку виданню науково-публіцистичної монографії про життя та діяльність професора Володимира Симиренка. Обсяг монографії приблизно 28-30 др. арк., наклад 2000 примірників. Книга буде ілюстрована численними чорно-білими і кольоровими світлинами та документальними матеріалами, які раніше не публікувалися. Кошторисна вартість видання 62-65 тисяч грн.

Автор праці бере зобов'язання надіслати всім благодійникам необхідну кількість примірників, а підприємцям-меценатам, крім того, надати в книзі інформаційний матеріал про діяльність їхнього підприємства.

За домовленістю з автором кошти на видання книги будуть акумулюватися на розрахунковій картці Вольвача Петра Васильовича 4405885820783071 у Кримському відділенні «Приватбанку» з обов'язковою позначкою: «На видання книги: «Володимир Симиренко — життя та діяльність».

Кримська філія Наукового товариства ім. Шевченка

Музей на станції Крути

УВАГА: КОНКУРС!

«МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...»

До 13-річчя кримської дитячої газети «Джерельце» під Шевченковим гаслом «Мені тринадцятий минало...» оголошується **творчий конкурс серед юних читачів** — школярів Криму і всієї України. Надсилайте на адресу редакції (звичайною або електронною поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми, які могли б бути надрукованими в дитячій газеті. Компетентне журі, яке очолює незмінний шеф-редактор «Джерельця» Данило Андрійович Кононенко, оцінить і відбере кращі творчі доробки, автори яких отримають шанс вибороти суперприз та інші нагороди!

Крім творчих завдань, будуть й цілком конкретні, за які нараховуватимуться додаткові бали. Ось одне з них:

— **КОЛИ ВИЙШОВ ПЕРШИЙ НОМЕР «ДЖЕРЕЛЬЦЯ»?**

— **ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАДАВ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЦЯ КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ» ЦЕЙ ГОЛОВНИЙ ПРИЗ — ВЕЛОСИПЕД?**

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

Дуже часто на уроках з української мови діти пишуть твори-мініатюри. І у будь-якому класі найпопулярнішими залишаються теми добра, дружби, правди, взаєморозуміння. Іноді учні, щоб підкреслити свою думку, вживають прислів'я і приказки, іноді — просто розмірковують. Їхні твори завжди неповторні, сповнені широті. Деякі творчі спроби учнів із сімферопольського НВК «Школа-лицей» № 3 відсилаємо до «Джерельця» — а раптом вони підійдуть для вашого конкурсу і допоможуть комусь виграти суперприз — велосипед?

«НЕ ВІДКЛАДАЙ НА ЗАВТРА ВАЖЛИВІ РЕЧІ»

Колись такі слова мені казала бабуся. Я вже не пам'ятаю, з якого приводу вона так казала, але користуюсь цими словами й досі. Коли мені дуже не хочеться робити якусь справу, в мене виникає бажання відкласти її на завтра, а потім іще й іще, буває навіть, що ця справа втрачає свою актуальність на той момент, коли вона ще не зроблена. Не так давно мені бабуся нагадала цю фразу у розмові чи то до слова, чи то до жарту. І тоді мені здалося, що саме ті незроблені справи, нехай навіть зовсім не важливі, відгукнуться мені у майбутньому і зірвуть якусь важливу зустріч тощо. Тепер я ці слова не забуваю, і коли мені потрібно зробити якусь зовсім неважливу справу, мені пригадується бабуся. Може, саме це прислів'я у майбутньому мені допоможе нажити своє добро, а не чуже.

Данило СЕРВУЛІ,
9-М клас

ЧУЖИМ ДОБРОМ НЕ ЗБАГАТИЄШ

З давніх-давен у народі існує прислів'я: чужим добром не збагатієш. Чому це так? Бо, наприклад, якщо отримати великий спадок (квартиру, машину, крамницю або гроші), то ви станете багатішим. Формально це так, але вчені давно вже помітили, що людина справді цінує те, чого вона сама досягла важкою працею та подоланням перепон на своєму шляху (але це стосується тільки благородних намірів). Так, наприклад, якщо людина накопичує капітал, то потім вона буде більш бережливо ставитись до грошей, пам'ятати про те, як важко вони дістались.

Та й взагалі треба розуміти, що справжнім скарбом є не гроші, а гарні риси характеру: доброта, чесність, щирість тощо. І якщо вони будуть у людини, то вона стане справжнім багатієм.

Едем МЕМЕТОВ,
9-М клас

НЕЗВИЧАЙНИЙ ОЛІВЕЦЬ

Одного дня Петрик прокинувся, поснідав і пішов до школи. Йшов він швидко, впевнено, бо знав, що скоро почнеться перший урок. Петрик пройшов вулицею, спустився у підземний перехід і раптом побачив загублений кимось яскравий олівець. «Оце так знахідка!» — зрадив Петрик і побіг. Забігши у клас, він одразу почав вихвалитись перед друзями. Усі позаздрили незвичайному олівцю, а Вася вигукнув: «Це мій олівець!» Після цих слів Петрик зітхнув, подумав, що від чужого не розбагатієш, і протягнув олівець товаришу.

Іван КАЗАКОВ, 5-А клас

УЧИТЕЛЬ — МОЄ ПОКЛИКАННЯ

У моїй родині — декілька поколінь учителів. Ця династія бере початок з мого прапрадіда, котрий був директором Української гімназії у маленькому містечку Рудки, що на Львівщині. Це було ще у дореволюційні часи. Його донька — моя прабабуся Наталя, була викладачем російської мови та літератури, навіть нагороджена Орденом Леніна за внесок у педагогічну діяльність. Моя прабабуся Людмила Єлисеївна була досить відомим у Сімферополі вчителем математики. Тому, можливо, і я зможу продовжити цю сімейну традицію. Тим більше, що у нашій школі є викладачі, на котрих я хотів би бути схожим! Я знаю, що це колосально важка праця! Неможливо бути вчителем лише на роботі, якщо ти вчитель — то вчитель на все життя!

Чому я хочу стати вчителем? Я

дивлюся на багатьох викладачів, їхню реакцію на погану поведінку учнів, на невиконане домашнє завдання, на багато інших чинників. Професія вчителя полягає не лише в тому, щоб навчити дітей досконали знати свій предмет, а й у тому, щоб виховати у них високі моральні якості, котрими похвалитися може не кожний! Саме тоді, коли я дивлюся на вчителів, про себе думаю, що я б чинив не так, а по-іншому, пояснював би теж по-іншому, виправляв би «некоректність» по своєму. Можливо, я кажу зараз так, тому що сам ще є дитиною та думаю поверхово...

Можливо, я не маю права аналізувати роботу педагога, але для мене це своєрідна підготовка перед вибором моєї подальшої долі!

Павло ВАСИЛЬЄВ,
9-М клас

«ТАК НЕ ХОТИЛОСЯ ВІДДАВАТИ...»

Одного разу, коли я прийшов до школи, мій друг Владик мені сказав: «Я вчора загубив ручку». Після школи я йшов додому і раптом побачив якусь ручку. Вона була гарненька й яскрава. Коли я прийшов додому, то почав нею писати. Тут і згадав, що Владик говорив про якусь ручку. Тоді я захотів віддати знахідку, але вона була така гарненька, так не хотілося її віддавати. Я підійшов до батька і запитав: «Тато, ти колись брав не своє?» «Ні, ніколи. Є навіть таке прислів'я: «Чужим добром не збагатієш». Наступного дня я підійшов до Владика і віддав йому цю ручку.

Кирило СТРЕЛЬНИКОВ, 5-Є клас

НА КОНКУРС!

СПІВАНОЧКА

Заблукала весна
В лісовім різнотрав'ї зеленім.
В гомінких берегах
Її серце живе і душа,
В солов'їних піснях
Прокидаються ранки і клени,
І сполохана тиша
Додо мулетить — поспіша.
Прокидається ліс
Тихим сміхом Сули молодой.
В хоріводі беріз
Постають неземні чудеса.
Знов пустунка-весна
Одягла кароокі діброви
Й мимохіть розлила
В тиху річку сталні небеса.

* * *

Ти про мене в Дошу не питай,
Не тривож його сповід медову...
Він Берізка віночки спліта
І Ромашкам співа коліскові.
Ти до мене стежок не шукай.
Тобі Місяць не скаже поради...
Він гаптує скатерку-туман,
Нею стебла вкриває духмяні.
Ти букетів мені не збирай,
Не руйнуй лабіринти квіткові...
Я Волошкою стану сама,
Буду ніч колісати в долинах.
Телеграм мені не відправляй —
Я світанок влітаю у коси,
Та й адреси моїх сподівань
Не знайде вітерець-листоноша.

Олена ФЕДЯЙ, 16 років
с. Вільшана
Недригайлівського району
Сумської області

НІБИ ГОРА З ПЛІЧ ЗВАЛИЛАСЬ...

Одного разу Олеся та Марійка гралася на вулиці. Поруч з ними гралася з гарною лялькою дівчинка їхнього віку. Раптом незнайому дівчинку покликкала мама. Вона побігла до неї, забувши зовсім про свою ляльку. Лялька була дуже гарна, вдягнена в нарядну сукню.

Олеся дочекалась, поки Марійка піде додому, та взяла ляльку, бо вона їй дуже сподобалась. Наступного дня Олеся принесла ляльку до класу. На перерві її побачила Марійка. Вона спитала:

— Це лялька дівчинки, яку ми вчора бачили?

— Так, — відповіла Олеся та почервоніла. Їй було дуже соромно.

— Сьогодні підемо на те саме місце та віддамо ляльку хазяйці, бо від чужого добра не збагатієш.

Вони так і зробили. Дівчинка дуже зраділа своїй іграшці, а у Олесі ніби гора з пліч звалилась, так їй стало легко й приємно!

Юля КРАВЧЕНКО
5-Є клас

ТАТКОВІ

Любий тато, милий тато,
В нас сім'я теплом багата!
Я бажаю щиро щастя
Та здоров'я
в день прекрасний,
І любові цілий світ,
щоб не знав в житті ти бід!

Катерина НАЗАРЕЦЬ,
5-Є клас

НЕ БУЛО Б І ЩАСТЯ, ТА НЕЩАСТЯ ДОПОМОГЛО

Василь Миколайович Сергеев за фахом — не лікар. Закінчив він професійно-технічне училище в м. Салават нинішнього Башкортостану і став майстром на всі руки: токарем, слюсарем, електриком, але, звичайно ж, не медичним працівником.

Втім його рід здавна був пов'язаний з природою: батько працював лісником, а дідусь, Семен Михайлович, розумівся на травах — і людям допомагав, і своєму внукові, який у нього, власне, виховувався, прищепив інтерес до зеленого світу. А ще цьому посприяло їхнє рідне село Бугульчан, що розташовувалося на живописній місцевості і було оточене горами, насправді, як квітка у часі (приблизно так з башкирської перекладається його назва).

Але подальшу долю Василя визначила хвороба, яка з дитинства супроводжувала його до зрілого віку, — остеоїтеліт. Її міжсезонні загострення ставали дедалі нестерпнішими. Зрештою, втікаючи від неї, і опинився Василь Миколайович у Саках, бо чув про чудодійні сакські грязі. Навіть оселився якомога ближче до них — у гуртожитку, працюючи в котельній.

Та грязі не допомагали, як не допоміг і чарівник із м. Курган професор Лізаров, як не вирішили його проблем і тодішній міністр охорони здоров'я Чазов та інші відомі на увесь Радянський Союз люди. Єдиний досвід, котрий на сьогодні вважає Василь Миколайович позитивним, це те, що в міністерстві він дізнався: впоратися із хворобою лікарі все одно не зможуть.

А на той час підступав відчай, і сорокарічний чоловік пішов радитися до свого сакського лікаря, чи не краще одразу лягти під ніж і позбутися джерела інфекції, тобто хворої ноги. Та лікар порекомендував все ж таки не втра-

чати надії на одужання. А для Василя Миколайовича стало зрозуміло — тепер він може надіятися тільки на себе і Бога. І тоді чоловік згадав про своє село, про дідуса-травника, а невдовзі відбулася «зустріч», яку він вважає для себе знаковою. Його увагу привернуло дерево, глибокі ушкодження на стовбурі якого частково були вже затягнуті молодою корою. «Якщо дерево може залікувати власні рани, то чи не допоможе воно і мені?» — замислився хворий.

Ось так він і став травником, фахівцем з нетрадиційної, народної медицини. Але не одразу, бо потрібне було знання вже існуючих методик. Особливо його зацікавила тибетська медицина Жуд-Ші. Але ретельно вивчав і гомеопатію, всю доступну на той час літературу, пов'язану з фітотерапією. Зрештою, в його уявленні народилася фіто-композиція з додаванням інших природних матеріалів. Як розповідає Василь Миколайович, готуючи свою першу спиртову настоянку, він діяв дещо підсвідомо — додавав то той, то інший компонент, навіть не запам'ятовуючи, в яких пропорціях, бо не знав, чи буде ще коліс її готувати. Натирив нею хворе місце півтора року, попереджаючи звичайні періоди загострення. І хвороба вщухла. А коли зробив рентгенівський знімок, жодної патології виявлено на ньому не було. З двома знімками, зробленими до і після лікування, пішов до редакції сакської газети, бо не знав, де і з ким поділитися почуттями, що його переповнювали.

А на той час в установі, де працював, було оголошено скорочення. І хоча воно Василю Миколайовичу як класному фахівцю не зарожувало, він виступив на зборах, виклавши свою альтернативну позицію з цього приводу. То був 1991 рік, коли

соціалізм уже не був соціалізмом, а про капіталістичне майбутнє, яке називали езоповою мовою — ринковою економікою, ще мало хто здогадувався. Зародки нових свобод переплелися з розгнужаною сваволею чиновників, і Василя Сергеева скоротили першим. Звернувшись до редакції газети «Правда», яка переслала його листа до сакської прокуратури, токарем мігся-таки справедливості. Але не надовго. Адміністрація зробила все, аби його позбутися.

Тепер у Саках Василя Миколайовича ніщо більше не тримало і, виготовивши порцію своєї настоянки, яка пізніше одержала назву «Бальзам Сергеева. Бугульчан», її винахідник вирушив на батьківщину, до матусі. Там розповів про свій досвід лікування (а це вже був не тільки остеоїтеліт, але й ниркова патологія) в місцевій газеті і почав практикувати як народний цілитель. То був час, коли суспільство, розчароване в офіційній медицині, мало великий попит на інший досвід і коли поряд зі здібними людьми з'явилася чимало шарлатанів.

Наскільки ефективним був новостворений бальзам, причому при лікуванні великої кількості різноманітних хвороб, визначити важко, тому що ні рентгенівських знімків, ні свідчень хворих, які врятувалися від раку в четвертій стадії, у нас немає. Але популярність його дедалі зростала, і наступного року травник приїхав до матері вже на власній машині, хоча вартість лікування була поміркованою. У всякому разі, Василь Миколайович стверджує, що бальзам виявився чудодійним і якби його взяла на озброєння офіційна медицина, «фармацевтичні заводи стали б непотрібними».

Втім, не можна сказати, щоб офіційна медицина зовсім ним

не зацікавила. На сьогодні бальзам сертифіковано як біологічно активну добавку. А з одним із промовистих документів, що є у винахідника, я мала змогу ознайомитися. Це сертифікат про клінічні випробування оздоровчої методики Василя Миколайовича. Експеримент відбувався у Санкт-Петербурзі, в клініці, де певна кількість пацієнтів вживала «Бальзам Сергеева» впродовж 15 днів. Це були хворі на серцево-судинні, шлунково-кишкові хвороби, остеоїтеліт та лейкомію, які мають проблеми зі здоров'ям терміном від одного місяця до десяти років.

Висновки акредитаційно-сертифікаційної комісії такі: «Настоянка «Бугульчан» разом з корекцією харчування спричинили поліпшення самопочуття усіх хворих. Методика дає стійкий оздоровчий ефект, потребує вивчення і запровадження».

Ось тобі і токарем, звільнений за скороченням штатів! До речі, у Василя Миколайовича величезна кількість сертифікатів про участь у різноманітних конгресах, науково-практичних конференціях та інших заходах як вітчизняних, так і закордонних, здебільшого міжнародного рівня. Він побував у Німеччині, Австрії, Че-

хословаччині, Америці, інших державах. Має дипломи і медалі, у тому числі Парацельса. Називалися ці зібрання по-різному: «Валеологія і етіологія третього тисячоліття», «Народна медицина в онкології», «Технологія здоров'я людини», «Сучасні проблеми фітотерапії» тощо. Але всі вони мали на меті творчість і пошук та їхнє узагальнення. А ті, хто їх організовував, запрошуючи до участі Василя Сергеева, визнавали його одним із тих, результати чийого творчого пошуку гідні на увагу. Одержав він запрошення і на цей рік — до Австрії. А ось пояснити універсальний механізм дії свого бальзаму йому складно, хоча вже має свідчення про закінчення курсу фітотерапії медичного інституту УАНМ. Напрошується висновок, що бальзам дивним чином стимулює захисні сили організму, даючи непоганий результат.

Особисто я — скептик, мені легше не вірити, ніж помилятися, але ж Василь Миколайович сьогодні зовсім не жадає реклами і нікого лікувати не збирається. Він — просто гість редакції, а ми завжди гостям раді, особливо таким незвичайним, у своєму роді — унікальним.

Тамара СОЛОВЕЙ

ЗВІЗДИ РІЗДВЯНІ СЯЮТЬ У СОСНІВЦІ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Фестиваль проходить у День соборності України, тому організатори не оминули і цієї знакової події. Миський голова міста Соснівки Євгенія Дуброва на правах господарин привітала присутніх зі святами, з ювілеєм фестивалю і запросила до виступу соснівських школярів, які презентували глядачам концертну сторінку з нагоди Дня об'єднання українських земель.

А затім відкрився фестиваль колядок і щедрівок. З вітальним благословенням виступив протопресвітер Червоноградського деканату отець Ігнатій Москалюк.

Ведучі свята — Тетяна Забава та Наталія Курінна — по черзі поетичними зверненнями запрошували на сцену учасників фестивалю. Душевне дійство зібрало багато глядачів, яким подарували свої творчі набутки во-

славу Різдва господарі свята — дорослий і дитячий хори церкви Святих Верховних Апостолів Петра і Павла міста Соснівки (регенти Данило Гнатів і Галина Денисюк). А також гості: три хори Церкви Пресвятої Богородиці Владичиці України з Червонограда — дорослий «Елеос» (Любов Лопатюк), молодіжний (Наталія Зінківська), дитячий хор «Ангелятко» (Світлана Голосна); об'єднаний та дорослий хори Церкви Святого Юрія міста Червонограда (Марія Латій); дорослий хор Собору Пресвятої Богородиці села Сілець (Марія Саїв); дорослий хор Церкви Введення в Храм Пресвятої Богородиці селища Гірник (Олена Пшеславська); дорослий хор Церкви Святого Священномученика Йосафата (Ольга Бабська); дорослий хор Церкви Воздвиження Чесного Хреста села Восвина (Марія Нагай); вокальний квартет священ-

нослужителів Церкви Святого Священномученика Йосафата.

Окрасою 5-го ювілейного фестивалю «Різдвяна зірка» став Вертеп Дитячої катехитичної школи Маркіяна Шашкевича при Церкві Святих Верховних Апостолів Петра і Павла міста Соснівки. Оригінальний текст, ляльки-мотанки і Різдвяні Звізди, виготовлені соснівськими майстрами Інною Гаджумурою та Василем Котом, діти, які це святкове вертепне дійство представляли глядачам з великим піднесенням і неабиякою майстерністю, — все справило незабутнє враження і подарувало мистецьку приємність і учасникам, і глядачам, і організаторам свята.

До речі, з лівівським хором «Дударик» соснівські Звізди були у Ватикані і їх побачив, без перебільшення, весь християнський світ.

Засновник фестивалю «Різдвяна зірка» — завідувач Церкви Святих Верховних Апостолів Петра і Павла отець Зеновій Буньо — у своїй вітальній промові говорив про велику силу нашого спільного дружнього прославлення Різдва Христового, про мир і спокій у наших душах, про будні і свята у нашому житті. Отець подякував усім, хто прийшов на свято: чи як глядач, чи як учасник. Подякував гостям і творцям, персоналу Народного Дому, всім, дорослим і малим, хто підтримав його ініціативу.

Незабутнє враження справили колядки і щедрівки в оригінальних обробках, авторські і народні, у класичному і оновленому аранжуванні. Лунали віншування, — поетичні, пісенні, — виконані дітьми, молоддю, отцями церков, господарями і господарями! Тишило серце, що в колективах — і діточки, і молоді, і старші люди! Наступність поколінь наочна, тому не маємо права відказувати на якісь негарзди: український батьківський дух і справжня духовність живе і не дасть нам пропасти. Духовні наставники докладають всіх зусиль і Божий Дар на своїх пасторських нивах, щоб посіяти Вічні цінності і зібрати щедрій урожай. Ювілейна «Різдвяна зірка» знову це підтвердила, осяявши Різдвяним духом християнський світ!

Віра ОЛЕШ

м. Соснівка, Львівська область

Сімферополь: від Різдвяної ходи — до фестивалю колядок і щедрівок!

ЖИТЕПИС КАРПАТСЬКОГО МУДРЕЦЯ

У Києві презентували книгу, номіновану на Шевченківську премію-2012, — роман Мирослава Дочинця «Вічник».

Висунутий Національною спілкою письменників на здобуття Національної премії ім. Т. Г. Шевченка новий роман Мирослава Дочинця «Вічник» вже кілька місяців поспіль лідирує серед продажів у книгарні «Є».

Відомий діяч, дисидент та філософ Євген Сверстюк назвав роман книгою століття в українській літературі: «Такої книги давно бракує в українському культурному просторі. Книги про українську людину, яка залишається собою на бездоріжжях ХХ віку. Мудру людину, мордовану колесом прогресу, сліпого у своїй рішучості й нещадності».

Автор книги Мирослав Дочинець у дні своєї юності познайомився з дивовижним чоловіком. Його спогади майбутній письменник ретельно занотовував. Настав час — і ті нотатки перелилися в книжку письмом. Життєпис закарпатського мудреця Андрія Ворона став основою для книги «Вічник» (так його назвали на Колімі).

Сам автор про головного героя книги каже: «Хлопчик-копилець із закарпатської глибинки, який за сто років пройшов таку ж мартірію, як і його нещасний край. Обійшов усі концентровані кола пекельної історії, бездомності в рідному домі, щоб дійти до істини: дім — це твоя душа. Там ти завжди вдома. Навіть на чужині, навіть із чужинцями на рідній землі, які відбирали в нього все, але не могли відібрати безсмертної душі. Заганяли в дику хашу, в монастир, виганяли з вітцівщини, кидали на поле бою, гноїли в таборах, зневажали його унікальний хист, а він відплачував їм... терпінням і любов'ю. І він переміг, а вони програли. Бо вони і їхні режими не знали головного закону — закону Вічності».

Редакція отримала нещодавно в дарунок від М. Дочинця його книгу «Многії літа. Благі літа» — заповіти 104-річного карпатського мудреця — як жити довго в здоров'ї, щасті і радості. Плануємо найближчим часом детальніше ознайомити з нею читачів!

Олесь
КОЗУЛЯ

СЕВАСТОПОЛЬ – МІСТО УКРАЇНСЬКОЇ СЛАВИ І ТРАГЕДІЇ

Панас Матюшенко

(Продовження.)

Початок у № 1-2, 3, 4, 5)

У 1901 році Л. Мацієвич, отримавши диплом інженера-технолога, став працювати в Севастополі корабельним інженером. Чи не це знайомство вирішило майбутню долю О. Коваленка, коли він у 1903 році з дипломом інженера-технолога обирає долю морського офіцера? Панас Матюшенко очолює судову комісію для керівництва панцерником. Повстали ухвалили два звернення: «До гнобителів народу» і «До всіх поневолених народів Росії», що свідчить про національно-визвольну спрямованість повстання на панцернику. 20 червня (3.07) 1905 року судовою комісією передана іноземним консулам відозви: «До всього цивілізованого світу» та «До всіх європейських держав», в яких роз'яснила мету своєї боротьби.

Одинадцять днів — з 14 до 25 червня 1905 року броненосець під малиновим козацьким прапором борознив Чорне море, залишаючись непорочним острівцем української революції. «Кобзар» був настільною книгою повставших чорноморців, багато творів з нього моряки знали напам'ять, уривки з них використовували у виступах, гаслах, летучках, а Панас Матюшенко навіть своє звернення «До гнобителів народу» розпочав дещо перефразованими шевченковими словами: «Схаменіться, будьте люди!»

Повстання на «Потьомкіні» викликало великий резонанс на флоті. До повсталого панцерника приєднався міноносець № 267.

На придушення повстання командування Чорноморського флоту 16 (29) червня 1905 року послало 2 ескадри (5 панцерників, 1 крейсер, 7 міноносців). Але моряки ескадри відмовилися стріляти по кораблю. Більше того, панцерник «Георгій Победоносцев» приєднався до повсталого «Потьомкіна». До його команди з палкою промовою звернувся Олександр Коваленко: «...Ми тепер брати не тільки по крові, а й по

духу, стоїмо за одне і вимагаємо своє, і доб'ємося того, що потрібно не тільки нам, а й нашим дітям та внукам. Хай живе Свобода!»

Після кількох переходів в Одесу-Констанцу-Феодосію у пошуках запасів прісної води, вугілля та продовольства, і не отримавши бажаного, революційний «Потьомкін» вимушений був 25 червня 1905 року здатися румунській владі у Констанці. Повстала команда зійшла на берег як політичні емігранти.

Пізніше (у червні 1907 року) у Львові Панас Матюшенко зізнається Гнату Хоткевичу: «Того й Т. Шевченка люблю більше будь-кого з вашого брата письменника. Він навчив мене ненавидіти все недобре, нечесне й лукаве. І ти в цьому трохи винен, Гнате. Тоді в Деркачах ти посіяв у мою душу Шевченка на все життя».

Про події на «Потьомкіні» П. Матюшенко напише спогади у книжці «Матроси Чорного моря» під час перебування в Бухаресті після вимушеної здачі корабля румунській владі. Звідти він виїде до Швейцарії, а згодом — до Америки. У «Довіднику з історії України» зазначається, що 1907 року П. Матюшенко переїхав до Парижа. У червні 1907 року, всупереч умовлянням свого друга Г. Хоткевича, він нелегально повернувся в Україну. Царська охранка вистежила його в Миколаєві. Після тривалого слідства 20 жовтня (2.11) 1907 року за вироком військово-морського суду Матюшенко був страчений (повішений) у Севастополі.

На еміграції соратник П. Матюшенка офіцер-інженер Олександр Коваленко написав спогади про революційні події на панцернику «Потьомкін», які вийшли у 1906 році в «Літературно-науковому віснику» у Львові. Повернувшись після революційних подій 1917 року до Києва, О. Коваленко очолює департамент морської освіти в Морському міністерстві.

З 1919 року О. Коваленко — на службі в Українській дипломатичній місії. Спочатку в Женеві, а потім у Парижі обіймав посаду 1-го секретаря Української дипломатичної місії (консула УНР).

1920 року брав участь в асамблеї Ліги націй як секретар української делегації. 1922 року, коли українські емігранти створили в м. Подебрадах (Чехія) Українську господарську академію (УГА), О. Коваленка запросили викладати теоретичну та прикладну механіку, згадавши його високу кваліфікацію інженера. Незабаром він керував кафедрою, а потім став деканом інженерного факультету, викладав аналіти-

ну геометрію, в останні роки — математику та опір матеріалів. У 1926 році він познайомився з видатним українським церковним та громадсько-політичним діячем Андреем Шептицьким під час відвідин тим академії. По-стать великого Митрополита справила на О. Коваленка незабутнє враження. 1939 року вийшла його збірка спогадів «З минулого», яка для дослідників української історії має неабияку цінність. Колишній «потьомкінець», почесний доктор УТП, професор-інженер О. Коваленко прожив довге й цікаве життя. 1963 року його не стало, похований у Женеві.

Панцерник «Потьомкін» у 1917 році в Севастополі підніме жовто-блакитний прапор і увійде в 1918 році до складу Українського військово-морського флоту. Носитиме іншу назву — «Борець за свободу». Підірваний у квітні 1919 року.

На шістнадцятому році незалежності України за президентства В. Ющенка в Одесі знесли пам'ятник «потьомкіням» задля монумента гнобителів українського народу, розбещеній російській цариці Катерині II.

Навіть Пушкін писав: «Со временем история оценит влияние ее царствования на нравы, откроет жестокою действительностью ее деспотизма подлинную кротость и терпимость, народ, угнетенный наместниками, казну, расхищенную любовниками, покажет важные ошибки ее политической экономии, ничтожность в законодательстве, отвратительное филлярство в сношениях с философами ее столетия — и тогда голос революционного Вольтера не избавит ее славной памяти от проклятой России».

Характеризуючи «золотий век Катерини», сучасний російський історик і письменник Олександр Бушков зауважує: «Блестящая азиатчина, которой обучилась Екатерина, принесла свои плоды. Россия вновь вернула на дорогу кнута, топора, произвола, взыв из реформ Петра только то, что служило укреплению ничем не ограниченной самодержавной власти. По инерции Екатерина создала депутатов от дворянства, купечества и крестьян, которые должны были выработать новый свод законов (идея Петра III), но сумела превратить это в пустую горульничу. Зато закрепостила украинские земледельцы, до того свободных».

Якщо одеські можновладці не можуть жити без пам'ятників російським царям, то можна зробити виняток одній російській цариці — Єлизаветі Петрівні. Ця імперат-

риця прихильно ставилася до українського питання. Довго їздила по Україні, вивчала історію і побут, збудувала знамениту Андріївську церкву в Києві. Довго тайла мрію про проголошення України королівством у тій же церкві та про коронування свого чоловіка Олександра Розумовського (українського козака Розума) з наданням Царського палацу-резиденції для нього в Києві. Та вона мала необережність довіритись кільком вельможам у царському дворі, готуючи указ про незалежність України. Наступного дня царицю отруїли.

З вибухом лютневої революції в Російській імперії в березні 1917 року українці, яких дуже багато служило на Російському флоті, почали об'єднуватися. Найсприятливіші щодо цього умови склалися на Чорноморському військовому флоті, який за традицією комплектувався переважно вихідцями з України. Це було доцільно з економічного боку і з огляду на якісне поповнення особовим складом, адже відомо, що українці — великі романтики, в яких глибоко в душі закладена козацька любов до водної стихії та до морських походів.

Це підтверджував і командувач Чорноморського флоту адмірал Олександр Колчак: «...офіцерство і матроси на Балтійському і Чорноморському флоті розподілялися головним чином за місцем народження: ті, що жили на півдні, йшли на південь, ті ж, які були з півночі, йшли на Балтику».

З 1906 року в Севастополі вже існував український гурток «Кобзар». Членами гуртка були викладачі гімназії, інженери, офіцери військово-морського флоту та інші цивільні. Завданням гуртка була чисто культурно-освітня робота.

Під керівництвом молодого ентузіаста Григорія Йосиповича Загола в Севастополі почав діяти український аматорський хор «Рада» на Корабельній стороні. До його складу входило 60 співаків, переважно матросів Чорноморського флоту та учениць жіночої гімназії. Тоді на флоті служив режисер української драматичної трупи Микола Коновалов, який брав активну участь у громадському житті.

На початку квітня 1917 року у приміщенні цирку було призначено збори для затвердження статуту новоствореної організації «Севастопольська Українська Чорноморська Громада» і обрання членів її Ради. Активний учасник українського національного руху в Криму Михайло Михайлик згадує, що в місті з'явилися оголошення про збори в приміщенні цирку Труці, окремо було надіслано повідомлення у військовій частині. У ніч на неділю почався дощ, а зранку став ще сильніший. Організатори зборів занепади духом, боялися, що багато хто через дощ не прийде, але страх був даремний. У призначений час вулицями, які вели до центру, під дощем, що лив як з відра, йшли, мало не бігли юрби матросів, козаків, цивільних. Скрізь лунала українська мова. Можна було почути всі українські діалекти: і м'яке мелодійне полтавсько-херсонське «я», і тверде західне «а» (радно) і польське «е» (теле), і чорнітсько-східні дифтонги (вуіл)... З усіх кінців України всі ці люди, прочитавши відозву до українців, рушили на збори.

(Продовження в наступному номері)

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛЮТИЙ

9

1648 р. — Богдана Хмельницького обрано Гетьманом України.

1667 р. — у селі Андрусові поблизу Смоленська укладено перемир'я між Річчю Посполитою і Московською державою, за яким Україна була поділена навпіл (кордон пройшов по Дніпру).

1918 р. — війська Червоної армії під командуванням Муравйова після п'ятиденного артилерійського бомбардування зайняли столицю Української Народної республіки Київ. Жертвами червоного терору в Києві стали кілька тисяч осіб.

1918 р. — підписано Берестейську мирову угоду, згідно з якою Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина та Болгарія визнали Україну самостійною державою.

1942 р. — у Києві гітлерівці заарештували Олену Телугу та інших представників української інтелігенції, в основному членів ОУН (Мельника).

10

1895 р. — народився Василь Вишиваний (Wilhelm Franz von Habsburg-Lothringen), австрійський архикнязь, український поет, полковник УСС.

1900 р. — Миколою Міхновським засновано першу в Україні політичну партію — Револуційну Українську Партію (РУП).

1919 р. — під тиском Симона Петлюри глава української Директорії Володимир Винниченко пішов у відставку.

1936 р. — народився Богдан Горинь, український політичний та громадський діяч, народний депутат України, журналіст, колишній дисидент.

Богдан Горинь

11

1852 р. — Микола Гоголь кидає у вогонь рукопис другого тому «Мертвих душ».

1963 р. — у Києві розпочалася конференція з питань культури української мови. Її учасники звернулися до найвищих органів державної влади з вимогою надати українській мові статусу державної.

1989 р. — відбулася установа конференція Товариства української мови імені Тараса Шевченка (тепер — Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка).

Народився: 1670 р. — Самійло Величко, український козацький літописець.

12

1918 р. — у Коростені Мала Рада УНР прийняла Володимирів Тризуб як великий і малий герб Української держави.

Народилися: 1526 р. — Костянтин-Василь Острозький — князь, український магнат, воевода Київський, маршалок Волинський, політичний і культурний діяч, один з найзможніших і найвпливовіших магнатів Речі Посполитої.

Лесь Мартович

1871 р. — Лесь Мартович, український письменник та громадський діяч, автор 27 оповідань. Характерна риса його художньої манери — поєднання трагічного з комічним, гумор, який порою переходить у гостру сатиру.

1884 р. — Наталя Полонська-Василенко, одна з провідних представниць державницької школи в українській історіографії, авторка майже 200 наукових праць у царині історії Запоріжжя та Південної України. Її археографічні студії стали одним з джерел розвитку української історичної науки. Дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, академік Української Вільної Академії наук та Міжнародної Академії наук у Парижі.

Померли: 1924 р. — поляки закатували Ольгу Бесараб, члена УВО.

1945 р. — у бою з загонами НКВД загинув Клим Савур (Дмитро Клячківський), генерал-хорунжий, головний командир Української Повстанчої Армії.

13

Народився: 1849 р. — Федір Шербина, історик Кубані, ректор Українського вільного університету.

14

Народився: 1908 р. — Петро Шелест, перший секретар ЦК Компартії України в 1963-1972 роках.

Помер: 1897 р. — Пантелеймон Куліш, український письменник, фольклорист, етнограф, перекладач, критик, редактор та видавець, громадський діяч, член Кирило-Мефодіївського товариства.

15

1919 р. — Українська Національна Рада ухвалила закон про вживання української мови у державних установах.

Народилися: 1952 р. — Олександр Муратов, український і російський кінорежисер, кіносценарист, поет, член правління Національної спілки кінематографів України. Син українського поета і драматурга Ігоря Муратова.

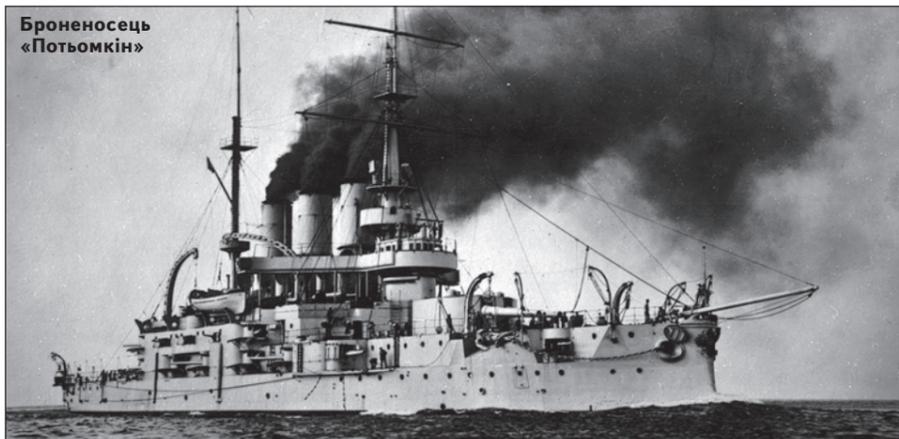
1953 р. — Анатолій Хостіков, народний артист України, актор Національного академічного драмтеатру ім. І. Франка.

16

Народився: 1813 р. — Семен Гулак-Артемівський, український оперний співак, композитор, драматург («Запорожець за Дунаєм»).

Померли: 1968 р. — Євген Маланюк, український письменник.

1992 р. — помер Олександр Оглоблин, український історик і археолог, архівіст та політичний діяч, один із творців державницького напрямку в українській історіографії, автор близько 1000 наукових праць. З 1944 року — в еміграції. Серед його учнів — сучасний канадський історик Орест Субтельний.

Броненосець «Потьомкін»

СОНЦЕ СРІБЛОМ СТРУМЕНІЄ...

Прелюдією до першої персональної виставки «Кримські мотиви» молодій художниці Марії Терехової на її відкритті у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі прозвучав виступ лауреата міжнародного конкурсу «Юність», джазового ансамблю Сімферопольської дитячої школи мистецтв. Поетичність та натхненність кримської природи немов вийшла за межі картин, і в поєднанні із запальними піснями, музичними імпровізаціями на фортепіано учнів з концертмейстером, хореографією та ефектними сценічними костюмами перетворилася в яскраве і виразне видовище.

Художниця, яка перебуває тільки на початку свого творчого шляху, не копіює мальовничі куточки півострова, а стилізує зроблені з натури ескізи, пленерні мотиви і, наситивши зображення власними кольоровими акцентами, настроями і почуттями, максимально наближує створені декоративні композиції до реальних пейзажів, географію яких можна легко впізнати. Буяння фарб на землі, що сріблом струменіють з неба, не залежить від природно-кліматичних ритмів.

У пейзажах М. Терехової Крим прекрасний ранньою весною і восени, в горах і на морському узбережжі, де хвилі плещуться об каміння, а коли випав несподіваний сніг, його близька особливо виразно контрастує з жовто-багряними кронами дерев і голубим небом. Сформувавши власний стиль композиційної побудови і техніки живописного письма у Кримському інженерно-педагогічному університеті в майстерні заслуженого художника України Валерія Голинського, Марія сміливо експериментує з кольором. Звичайні предмети та явища, близькі і зрозумілі, вона трансформує в складні і багатозначні образи, проникнуті глибоким почуттям причетності до основ буття, зокрема, в морських пейзажах «Після бурі», «Морський прибіл» і «Міжсезоння».

Витончено зображує художниця кожну пелюстку і стебла квітів у скляній вазі в одному натюрморті і широкими мазками в стилі постімпресіонізму кетяги калини, груші та яблуко з дзеркальним відбитком на столі — в іншому. А на вітражах, виконаних тех-

нікою «батик», її пензель ще більше розкутий, пружний і динамічний у композиціях «Зима», «Дерево життя», «Весняний мотив» та інших, відтворюючи реальний світ у його рухливості та мінливості. Художня цінність цих творів на склі доповнюється їхнім практичним застосуванням у дизайні середовища. Вона і своїх вихованців у школі мистецтв, яких у неї шістдесят — з третього до дев'ятого класу, орієнтує на виконання робіт з малюнка, живопису і композиції у вигляді сувенірів.

— Тоді їх можна буде продати чи подарувати, — говорить. — Це стимулює художню творчість і є практичним уроком для пізнання дітьми з юного віку ринкової економіки.

Діалог про місце і роль образотворчого мистецтва в матеріальному виробництві і духовному розвитку людини Марія Терехова веде з учнями в школі і глядачами на колективних виставках художників Криму, постійно беручи в них участь, готується до вступу в Національну спілку художників України. Мріє більше подорожувати, щоб побачити і все, що з нею відбувається в житті, сім'ї і сина, якому десять років, передати на полотні. Її картинам притаманна усвідомлена естетика, незвичайні ракурси, гармонія сюжетів. Різні за форматом, колоритом та емоційним станом, вони привертають увагу до землі, на якій нам випало жити, викликають захоплення її природною досконалістю і красою, створеною людьми: старим маяком, човнами на морському узбережжі, квітучим персиковим садом. У цій різноманітності кримської природи яскрава індивідуальність творчої манери художниці розкривається і вдосконалюється.

Валентина НАСТІНА

«ТВОРЧА МОЛОДІСТЬ ПОЛІССЯ» — В КРИМУ

У виставковому залі Сімферопольського художнього музею відкрилася виставка «Творча молодь Полісся». Вона проходить у рамках музейного проекту «Славія-Таврія», який представляють Міністерство культури АР Крим, Головне управління культури, туризму й охорони культурної спадщини Чернігівської обласної державної адміністрації, Чернігівський музей сучасного мистецтва «Пласт-Арт» та Кримська республіканська установа «Сімферопольський художній музей».

Основною ідеєю проекту «Славія-Таврія» є репрезентація Славії, сучасної Чернігівщини (північного регіону України) і Таврії — Криму (південної частини України).

В експозиції представлено твори живопису та графіки, а також фотографії молодих художників.

Ця виставка є початком тісної співпраці в галузі культури між двома регіонами України — Славією та Таврією.

З нагоди відкриття виставки, яка об'єднує неординарною подією в духовному житті Криму, організаторів і учасників привітав виконуючий обов'язки Постійного Представника Президента України в АРК Віктор Плякіда.

«Земля Чернігівщини, яка має багатовікову історію, древні архітектурні пам'ятки, мальовничі краєвиди, завжди славилася талантами й добрими традиціями, що надихають на творчість молодих художників.

Плекаючи в серці любов до рідного краю, вони своєю натхненною працею й неперевершеним талантом прославляють Україну. Ці яскраві твори викликають гарячий відгук у серцях найщиріших прихильників та цінителів.

Від усієї душі бажаю учасникам і організаторам виставки нових успіхів, реалізації творчих задумів, невичерпного натхнення і яскравих звершень в ім'я розвитку культури, зміцнення та процвітання Української держави», — йдеться у привітанні.

...ПЛЮС МАЛЕНЬКІ РАДОЩІ ЖИТТЯ

ВІДЛУННЯ ЛІТА...

Наше швидкоплинне життя, як відомо, — суцільна череда смуг. Світлих і темних, чи таких собі, безбарвних, себто якихось земних радощів і прикрих, дошкульних несподіванок. Утім, це вже як кому видається — чого таки більше. А от Сергій Дехтярьов із Сімферополя, як і вся його дружна родина, все більше зорієнтований на позитивне світосприйняття, тому й відповідне «відзеркалення».

Мешкають Дехтярьови (дружина Олена, аспірантка Таврійського національного університету ім. В. Вернадського, і донька-школярка Ганнуся) у багатоповерхівці фактично на промисловій околиці Сімферополя. Проте глава родини знайшов у цьому свої переваги — можна таким чином найкоротшим шляхом вибратись за місто на природу. І це, між іншим, пан Сергій практикує доволі часто. Причому кожну таку «вилазку» на лоно незайманної природи — будь то схили Калан-Баїру, Долгоруковської яйли чи менш розвідані порослі лісом пагорби (під час минулої війни там дис-

лоувалась Зуйська бригада кримських партизан і навіть був обладнаний для неї польовий аеродром) чоловік наповнює свіжими враженнями. Поясню: шоразу перед тим, як «довго гнати свій велосипед», він заздалегідь через Інтернет прокладає на місцевості новий 50-60-кілометровий маршрут. Справжнє активне дозвілля виходить, точніше, повний релакс з елементами фізичного навантаження та естетичного задоволення — адже є можливість помилуватись дивовижними краєвидами та ще й зафіксувати їх на фотоапарат. Деякі з тих знімків тепер прикрашають службовий кабінет офіцера. «Якби час дозволяв, отак би на велосипеді об'їхав весь Крим, — зізнається Сергій Олександрович, — але ще все попереду». До слова, до таких, що правда, спочатку тільки піших прогулянок, Дехтярьов залучає і свою 11-річну доньку Ганнусю. Наприклад, вони вдвох уже піднімались на кручі Чатирдагу.

Щодо самої служби пана Сергія (а він підполковник, заступник начальника 386-го військового госпіталю Військово-медичного клінічного центру Кримського регіо-

ну з гуманітарних питань), то вона торік позначилася непересічною подією. Високий професіоналізм усього колективу закладу, їхній вагомий внесок у зміцнення здоров'я військовослужбовців та ветеранів ЗС України відзначив сам Президент В. Янукович, підписавши указ про присвоєння госпіталю імені Святителя Луки (професора В. Ф. Войно-Ясенецького). Відтепер це — єдина медична установа в країні, що названа іменем відомого хірурга і водночас релігійного діяча. Знакова подія мовою надихнула офіцера освятити у місцевому Свято-Троїцькому храмі ікону «Спаса нерукотворного», яку він майстерно, що оцінив сам тамтешній настоятель, власноруч вирівав із дерева.

Різьблення по дереву — давнє захоплення офіцера-виховника. Колись, ще під час служби у Липниках, що під Львовом, він на дозвіллі віддавав йому слова, вирівав з липових стовбурових поперечин оригінальні маски, які дарував потім друзям і знайомим. Ось такі маленькі святкові радощі життя серед прозаїчних буднів.

Василь САДОВСЬКИЙ